

volgens de ingediende verklaring van den Kerkeraad bij de Synode, de gronden van de censuur aan broeder VAN DAM en zijne Echtgenooten duidelijk zijn medegedeeld, zoodat zijn klacht, dat Classis en Particuliere Synode in haar schrijven daarvan geen melding maken, niet ontvankelijk kan worden geacht.

ART. 116.

Ds VONKENBERG doet voorlezing van het advies der Commissie ter voorbereiding van H 2, 22. A. HAASAKKER,
te Aalst.

Overeenkomstig haar voorstel neemt de Synode de volgende conclusie aan:

De Synode, kennis genomen hebbende van het rapport-HOEKSTRA c.s., verneemt met blijdschap, dat het geschil te Aalst op 20 September 1911 is beëindigd; betreurt, dat broeder HAASAKKER bij schrijven van 30 September 1914 de krakeelen weer ophaalt; constateert, dat deze broeder in dat schrijven het feit der verzoening op 20 September 1911 *niet ontkent*; en is van oordeel, dat de inhoud zijner missive niet van dien aard is, dat ze voor behandeling kan in aanmerking komen.

Van deze conclusie zal worden kennis gegeven aan broeder HAASAKKER en aan den Kerkeraad van Aalst.

ART. 117.

Dezelfde broeder doet voorlezing van het advies der Commissie ter voorbereiding in zake H 10. J. VAN DER WEIJDEN,
te Waarder.

Overeenkomstig haar voorstel oordeelt de Synode, dat de behandeling van dit bezwaarschrift overbodig is geworden.

ART. 118.

Ds VONKENBERG doet eveneens voorlezing van het advies dezer zelfde Commissie in zake H 12. J. VISSER AZD., te
Werkendam,

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode, wegens den omvang der zaak en tot welstand van 's HEEREN Kerk te Werkendam A, eene Commissie te benoemen met opdracht deze zaak nader te onderzoeken, zoo mogelijk te beëindigen en ter volgende Synode van hare handelingen te rapporteeren.

Als leden dezer Commissie worden benoemd Ds H. C. VAN DEN BRINK, Ds A. M. DONNER en Oudl. Dr H. BOUWMAN.

ART. 119.

Ouderling KNOL doet voorlezing van het advies der Commissie van voorbereiding in zake H 11. B. A. BOLL, te
Genderen.

De Synode besluit, te blijven bij het op de vorige Synode genomen besluit in dezen.

ART. 120.

T. BIJLSMA, te St.
Anna Parochie.

Ds HUISMANS doet voorlezing van het advies der Commissie van voorbereiding in zake H 13.

De Synode is met haar van oordeel, dat dit bezwaarschrift geacht moet worden te zijn vervallen.

ART. 121.

Reorganisatie van de
Indische Protestant-
sche Kerk.
Rechtspositie van
de Kerk te Batavia.

Prof. Dr H. H. KUYPER doet voorlezing van het advies der Commissie van voorbereiding in zake M 20 en M 2 b [Bijlage LXXXII].

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode:

1. haren dank te betuigen aan de Regeering voor de toezending van het rapport der Staatscommissie, en er naar aanleiding van dit rapport bij de Regeering op aan te dringen, dat de voorstellen, door deze Commissie op blz. 36—37 van haar rapport gedaan ter regeling van de rechtspositie der Protestantsche Gemeenten, die geen deel uitmaken van de door de Regeering erkende Protestantsche Kerk, door de Regeering mogen worden goedgekeurd in het belang van onze Gereformeerde Kerken in Indië.
2. van dit besluit kennis te geven aan den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk te Batavia.

ART. 122.

ANNE KUPERUS en
F. H. VAN ZWOL te
Houtigehage.

Ds HUISMANS doet voorlezing van het advies der Commissie van voorbereiding in zake H 17.

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode, opnieuw een onderzoek in loco te doen instellen, om de zaak zoo mogelijk tot een goed einde te brengen; van welk onderzoek rapport zal worden gedaan op de eerstvolgende Synode, en daartoe eene Commissie aan te wijzen, bestaande uit de Broeders Prof. Dr RIDDERBOS, Ds VONKENBERG en Ouderling J. VAN DEN BOSCH te Meppel.

ART. 123.

De Synode gaat over in openbare zitting.

ART. 124.

Bezwaren tegen het
Ontwerp-Ouderdoms-
wet van 6 Febr. 1914.

Prof. Dr H. H. KUYPER doet voorlezing van het advies [Bijlage LXXXIII] der Commissie van voorbereiding in zake L 2, 3.

Overeenkomstig haar voorstel worden de volgende besluiten genomen:

1. de Generale Synode dringt bij de Particuliere Synoden er op aan, wanneer deze het oordeel der Synode over „bezwaren” vragen, dan deze bezwaren ook behoorlijk geformuleerd ter kennis der Synode te brengen;
2. de Generale Synode, gehoord de voorstellen van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte) en de Particuliere Synode van Overijssel om bezwaren in te brengen tegen het Ontwerp-Wet ter verleening van Ouderdomsrente aan behoeftigen, met name tegen de uitsluiting in Art. 1 van degenen, die van hun 65 tot hun 70 jaar onderhoud van de diaconieën genoten hebben, spreekte wel als hare overtuiging uit

dat, gegeven het standpunt, waarop de Regeering in dit wetsontwerp zich plaatste, het onbillijk is de diaconaal bedeelden van de ouderdomsrente uit te sluiten, maar acht het niet noodig, gezien de algemeene afkeuring die deze bepaling gevonden heeft, daartegen bezwaren in te brengen bij de volksvertegenwoordiging en ze oordeelt dit ook niet gewenscht, omdat daardoor de schijn kan gewekt worden alsof ze staatsarmenzorg voor de armen van Christus' gemeente begeerde.

ART. 125.

Prof. H. H. KUYPER doet daarna voorlezing van het advies dezer zelfde Commissie in zake L 4 en 5. [Bijlage LXXXIIIa]. Geestelijke verzorging
der militairen.

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode, een drietal Deputaten te benoemen met opdracht

1. uit naam der Synode aan alle Kerken, waar militairen zijn ingekwartierd of in wier nabijheid militairen zich bevinden, hetzij op de kustwacht of in de forten of ter bewaking der grenzen, een schrijven te richten, waarin haar de geestelijke belangen dezer militairen op het hart worden gebonden en de middelen worden aangewezen, die dienstig kunnen zijn voor de geestelijke verzorging en de evangelisatie onder de militairen;
2. zich te vergewissen, dat de geestelijke verzorging der militairen door deze plaatselijke Kerken behoorlijk wordt ter hand genomen en desgevraagd deze Kerken te dienen van advies en hulp;
3. een schrijven in naam der Synode aan alle Kerken te richten met verzoek een collecte te houden, waarvan de opbrengst bestemd zal worden om de zwakke Kerken met name in Noord-Brabant en Limburg bij dezen arbeid te steunen, en haar op te wekken haar predikant (of een hunner) liefst vrij van reiskosten voor één Zondag of voor eene week af te staan om in Noord-Brabant en Limburg dezen Kerken hulpe te bieden;

en eindelijk haren Deputaten tot Correspondentie met de Hooge Overheid op te dragen, wanneer bij deze Deputaten klachten inkomen over geestelijke misstanden in het leger (zooals met name vloeken, het zonder noodzaak weigeren van een Zondagsch verlof, dat op Maandag eindigt, enz.) met wijsheid en voorzichtigheid deze klachten ter kennis te brengen van de Hooge Overheid *).

*) Na de sluiting van de Synode werd door Dr J. C. DE MOOR het volgende telegram ontvangen:

Dr DE MOOR, Voorzitter Synode Gereformeerde Kerken, Haag.
Katwijk aan zee, 7/11.

Het dagelijksch bestuur van de Nationale Christen-onderofficieren vereeniging, kennis genomen hebbende van de conclusiën naar aanleiding van het rapport in zake L 4 en 5 door Professor H. H. KUYPER in uwe vergadering van 5 November, betuigt de Synode haren eerbiedigen dank voor de bemoeienis met betrekking tot de geestelijke verzorging van militairen. Gods zegen ruste op uwe vergadering en haren arbeid.

VAN OOSTERUM, Voorzitter, Adjudant-Onderofficier.
1 15 R. 1. Katwijk aan Zee.

ART. 126.

Wijziging van eene zinsnede in Art. 36 der Ned. Geloofsbelijdenis.

Prof. LINDEBOOM doet voorlezing van de navolgende verklaring der Hoogleeraren aan de Theologische School met betrekking tot het rapport [Bijlagen LXXXIII en LXXXIV] in zake Q 25:

De Hoogleeraren der Theologische School,

overwegende, dat de Commissie in zake het voorstel der Hoogleeraren tot wijziging van eene zinsnede in Art. 36 der Nederlandsche Gereformeerde Geloofsbelijdenis, wel met belangstelling van genoemd voorstel kennis genomen heeft; maar van oordeel is, dat om verschillende redenen deze zaak door deze Synode niet aan de orde moet gesteld worden;

overwegende, dat het ook niet hun bedoeling is, dat de voorgestelde wijziging reeds nu in behandeling worde genomen, maar voornamelijk: dat de aandacht der Kerken op de noodzakelijkheid van wijziging worde gevestigd en eene doeltreffende wijziging worde voorbereid; dat ook het rapport der Commissie van Advies erkent, dat er in de opmerkingen der Hoogleeraren wel „eenige waarheid” schuilt, alsmede dat haars inziens de zin en bedoeling dier zinsneden volstrekt niet duidelijk is, waaruit volgt dat grondig onderzoek beslist en dringend noodzakelijk moet worden geacht;

zijn bereid, hun voorstel van deze Synodale tafel terug te nemen, indien de Synode eene bespreking thans niet gewenscht acht;

hierbij voegend het verzoek, dat deze verklaring met hun voorstel nevens het rapport der Commissie in de Acta dezer Synode worden opgenomen.

ART. 127.

Vloeken in het leger.

Ds HUISMANS doet voorlezing van het advies [Bijlage LXXXV] der Commissie in zake Q 14.

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode:

de leden der Gereformeerde Kerken op te wekken elk geval van vloeken in het leger nauwkeurig te omschrijven wat betreft tijd, plaats en wijze van gebeuren, en zich alsdan met een welomschreven klacht te wenden tot de Militaire Overheid ter plaatse, die, naar verwacht mag worden, dan hare medewerking zal verleenen om het kwaad te bestrijden, en zoo deze daaraan geen gehoor geeft, zich te wenden tot de Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid.

ART. 128.

Voorstel in zake een Biddag, uit te schrijven door de Hooge Overheid.

Dezelfde broeder doet voorlezing van het advies [Bijlage LXXXVI] der Commissie van onderzoek in zake Q 9, 27, 29.

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode, het bedoelde verzoek tot Hare Majesteit de Koningin niet te richten, en wel op deze gronden:

1. omdat alle Kerken in den lande reeds een of meer bidstonden hebben doen houden;
2. omdat er in alle Kerkelijke samenkomsten nog voortdurend voor den nood der tijden wordt gebeden.

ART. 129.

Dr ESSER doet voorlezing van het advies der Commissie van onderzoek in zake F 5 en 6 [Bijlagen LXXXVII en LXXXVIII].

Uitbreiding van den
Zendingarbeid in de
Buiten-bezittingen.

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode:

1. het bezwaarschrift der Algemeene Vergadering van Zendingarbeiders in pleno op te nemen in de Acta der Synode;
2. te verklaren, dat de Kerken het Zendingsterrein op Java niet behooren te verlaten of den arbeid aldaar in te krimpen om daardoor gelegenheid te krijgen een nieuw terrein in de Buiten-bezittingen te kunnen aanvaarden;
3. uit te spreken, dat het wel gewenscht is naast de deugdelijke bearbeiding der reeds bezette terreinen op Java en Soemba een zendingsterrein in de Buiten-bezittingen te bezetten, mits daartoe de krachten toereikende blijken te zijn;
4. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen op te dragen te overwegen of, met inachtneming van het onder 2 genoemde, middelen zouden kunnen gevonden worden om een nieuwen arbeid in de Buiten-bezittingen te beginnen, en voor zooveel noodig de eerstkomende Generale Synode te dezer zake te dienen van gemotiveerd advies;
5. aan de Particuliere Synode van Friesland (Noordelijk gedeelte) en aan de Algemeene Vergadering der Zendingarbeiders op Midden-Java van de besluiten sub 1 tot 4 kennis te geven.

Aan het sub 2 genoemde wordt, ingevolge daarover gevoerde discussie, de nadere verklaring gegeven, dat het „niet-verlaten” en „niet-inkrimpen” van den arbeid op Midden-Java *niet* bedoeld is als een wenk, om den natuurlijke uitgroei van den arbeid aldaar eenigerwijze te stuiten of te vertragen.

Bij de bespreking van het sub 4 genoemde wordt door Dr A. KUYPER Sr eene verklaring overgelegd, die in de Acta der Synode zal worden opgenomen [Bijlage LXXXIX]. Voorts worden op zijn verzoek de te benoemen Deputaten voor de Zending uitgenoodigd, hem in de gelegenheid te stellen zijne bezwaren nader bij hen te adstrueeren, ten einde zij op deze punten de komende Synode dienen van consideratie en advies.

ART. 130.

Ds W. BREUKELAAR doet voorlezing van het advies der Commissie van voorbereiding in zake F 10 [Bijlagen XC en XCI].

Zendingarbeid
onder de Chineezen.

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode:

1. in het algemeen instemming uit te spreken met de gedachte, in het voorstel van den Raad der Gereformeerde Kerk te Amsterdam uitgedrukt;
2. de missive van den Kerkeraad met de beide bijlagen op te nemen onder de bijlagen van de Acta dezer Synode;
3. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen:
 - a. op daartoe strekkend verzoek van eenige Kerk hier te lande

meê te werken aan het ontwerpen en voorstellen van een Concept-contract van samenwerking voor den arbeid der Zending onder de Chineezzen op Midden-Java, en zulks in de richting van het door de Kerk te Amsterdam ingediende voorstel en met inachtneming van de punten sub 1 tot 6 in dit rapport der Commissie genoemd, en daarbij tevens behoorlijk overleg te plegen met de Zendende Kerken, die op Java arbeiden en met de Afzonderlijke Vergadering van Dienaren des Woords op Midden-Java en

b. zoodra het sub *a* genoemde Concept is vastgesteld, met de Kerk, die als Zendende Kerk optreedt, naar dit Concept een accoord aan te gaan en deze Kerk voor de kosten van uitzending en traktement te steunen met eene subsidie uit de Generale Kas tot een maximum van *f* 2500.— per jaar, doch daartoe niet eerder over te gaan, dan wanneer naar hun oordeel de tijdsomstandigheden, ook met het oog op de finantieele gevolgen, de aanvaarding van den afzonderlijk georganiseerden Zendingsarbeid onder de Chineezzen op Midden-Java toelaten;

4. aan de Kerk van Amsterdam te berichten, dat de Synode met waardeering van haar voorstel heeft kennis genomen en haar meedeeling te doen van wat sub 1, 2 en 3 is besloten.

ART. 131.

Vermeerdering van het aantal Kerkliederen. Ds KOK doet voorlezing van het advies [Bijlage XCII] der Commissie van voorbereiding in zake A 11—14 (I).

Zij adviseert tot de volgende conclusie:

De Synode oordeelt, thans op deze quaestie niet nader te moeten ingaan.

Ook wordt een voorstel ingediend door Ds HUISMANS, mede onderteekend door Prof. LINDEBOOM, Prof. Dr BAVINCK en Prof. Dr A. KUYPER, van den volgende inhoud:

De Synode benoeme eene Commissie:

- a.* om te onderzoeken, of het vermeerderen van Kerkliederen in de Gereformeerde Kerken geoorloofd en gewenscht is, en
- b.* om, indien zij acht hiertoe te kunnen adviseeren, bij haar rapport, als proeve, eenige Kerkliederen te voegen, die aan haar bedoeling zullen beantwoorden, en die zij acht conform de Gereformeerde Belijdenis te zijn.

Na ampele discussie wordt het voorstel der Commissie van voorbereiding aangenomen bij hoofdelijke stemming (36 tegen 12).

Regeling Eeredienst. Nog doet Ds KOK voorlezing van het advies der Commissie in zake A 14 II.

Overeenkomstig haar voorstel besluit de Synode, eene dergelijke vraag zonder nadere omschrijving niet in behandeling te nemen.

ART. 132.

Afscheid Ds PERA. De Praeses doet voorlezing van een brief van Ds W. PERA, waarbij deze afscheid neemt van de Synode. [Bijlage XCIII].

ART. 133.

De Praeses sluit de zitting.

Zitting van Vrijdag 6 November 1914.

ART. 134.

De Praeses opent de zitting in comité-generaal, en houdt vervolgens Appel-nominaal. appel-nominaal.

ART. 135.

De notulen van het comité-generaal der vorige zitting worden gelezen en vastgesteld.

ART. 136.

Het rapport van de Commissie van voorbereiding in zake H 19 van het Agendum wordt voorgelezen door Ds J. BREUKELAAR [Bijlage XCIV]. Zaak-O. CASEMIER.

De Synode besluit:

1. op het bezwaarschrift van den heer JOHS. J. VAN SCHUIJLENBURG niet in te gaan, en hem van dit besluit met de overwegingen, die daartoe geleid hebben, kennis te geven;
2. den heer VAN SCHUIJLENBURG als antwoord op zijn schrijven bericht te doen toekomen van hare te nemen beslissing in zake het protest van de Classis Grootegast [Agendum H 20].

Het rapport van dezelfde Commissie in zake H 23 van het Agendum wordt voorgelezen insgelijks door Ds J. BREUKELAAR [Bijlage XCV].

Overeenkomstig het advies wordt besloten:

de Synode, waardeerende de belangstelling van den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Groningen B in de opspraakwekkende zaak van den heer O. CASEMIER, maar uit anderen hoofde geroepen om op die zaak de aandacht te richten, neemt het schrijven van genoemden Kerkeraad voor kennisgeving aan.

Alsnu leest Ds J. BREUKELAAR het rapport van dezelfde Commissie in zake H 20 van het Agendum [Bijlage XCVI].

Na breede beraadslaging wordt overeenkomstig het advies der Commissie, die in hare conclusiën eenige formeele wijzigingen aangebracht heeft, besloten:

- a. dat het op dit oogenblik en onder de thans bestaande omstandigheden om formeele reden niet doenlijk is, om terug te komen op het besluit der Classis Grootegast (weleer Enumatil), waardoor de heer O. CASEMIER in 1905 is afgezet van zijn dienst;
- b. hiervan kennis te geven aan de Classis Grootegast en de Particuliere Synode van Groningen;
- c. dit besluit met de gronden, waarop het rust, op te nemen in de Acta en te publiceeren in het persverslag dezer Synode.

Voorts besluit de Synode, naar aanleiding van een advies van Prof. Dr H. H. KUYPER en Prof. L. LINDEBOOM, dat als een voorstel door Ds W. BREUKELAAR wordt ingediend, eene Commissie te benoemen van drie leden om met de Classis Grootegast te spreken, ten einde het daarheen te leiden, dat deze Classis aan den heer CASEMIER een toelage van 300 gulden, van jaar tot jaar toe te kennen, uitkeere, en machtigt zij de

Commissie om, ingeval de Classis hiertoe niet gezind mocht blijken, zich te wenden tot de Kerken der Provincie Groningen;

Tevoren was een voorstel verworpen, om, in het laatstbedoelde geval, de genoemde som uit de Generale Kas voor Hulpbehoevende Kerken uit te keeren.

Tot leden dezer Commissie worden aangewezen Prof. Dr H. BOUWMAN, Ds R. ZIJLSTRA te Hoogeveen en Ouderling J. BEEKMAN te Zuidlaren.

ART. 137.

De vergadering gaat over in openbare zitting.

Een voorstel van Ds DIJKSTRA, om heden te half vier de zitting te sluiten en Dinsdag a.s. te 2 ure de vergaderingen voort te zetten, wordt verworpen.

De vaststelling van de notulen der vorige zitting, voorzover deze openbaar was, wordt overgelaten aan het Moderamen.

ART. 138.

Verwerping van den
Kinderdoop.

Namens de Commissie van voorbereiding in zake G 5 van het Agendum:

Vraag van de Particuliere Synode van Friesland (Zuidelijk gedeelte): Of iemand, die in alles met de Gereformeerde Belijdenis accoord gaat, maar den Kinderdoop verwerpt, doch voor dit afwijkend gevoelen belooft geene propaganda te maken en de getuigenis heeft van een vromen wandel, geacht mag worden te voldoen aan de vereischten, gesteld in artikel 61 der Kerkenordering voor de toelating tot het Heilig Avondmaal?

doet Prof. Dr H. H. KUYPER mededeeling van den zakelijken inhoud van haar rapport en voorlezing van de conclusiën [Bijlage XCVII].

Dienovereenkomstig besluit de Synode:

aan de Particuliere Synode van Friesland (Zuidelijk gedeelte) te antwoorden: *vooreerst*, dat de Generale Synode over dit bepaalde geval geene beslissing kan geven, omdat haar daartoe de noodige gegevens ontbreken en een generale uitspraak, dat afwijking van een bepaald leerstuk der Kerk geen beletsel zal behoeven te wezen om iemand tot de gemeenschap der Kerk toe te laten, niet wenschelijk kan wezen;

ten tweede, dat de Generale Synode echter wel wil uitspreken, dat onze Gereformeerde Kerken steeds hebben geoordeeld, dat naar het voorbeeld der Apostolische Kerk tolerantie kan worden geoefend jegens broeders, die ter goeder trouw in eenig stuk der leer dwalen, mits dit niet eenig fundamenteel stuk der waarheid raakt, de dwalenden bereid zijn zich beter te laten onderrichten, en beloven voor dit gevoelen geen propaganda te maken, waarbij het natuurlijk van zelf spreekt, dat zulke broeders, zoolang ze in dat gevoelen volharden, in geen geval voor eenig ambt in de Kerk verkiesbaar zijn;

ten derde, dat de Generale Synode aan den betrokken Kerkeraad, desnoods met advies van de Classis, de beslissing moet overlaten, of in het hier bedoelde geval zulk een tolerantie wenschelijk en geoorloofd is.

ART. 139.

Op gelijke wijze wordt door Prof. KUYPER mededeeling gedaan van het rapport van dezelfde Commissie in zake G 1 en 3 van het Agendum [Bijlage XCVIII].

Kerkelijke positie van Geestelijke verzorgers in stichtingen.

Overeenkomstig het advies wordt besloten:

1. dat de Generale Synode niet voldoen kan aan het verzoek der Particuliere Synode van Groningen, om de kerkelijke positie der geestelijke verzorgers in Stichtingen overeenkomstig Art. 11 en 6 K. O. te regelen, aangezien genoemde artikelen met deze geestelijke verzorgers niets te maken hebben, en de arbeid dezer geestelijke verzorgers ook niet door de Kerk kan geregeld worden, omdat hij geheel buiten de Kerk omgaat, gelijk reeds de Synode van Utrecht 1905 Art. 88 heeft uitgesproken;
2. dat wanneer de bedoeling van deze Particuliere Synode echter is, om te weten, welke kerkelijke positie deze geestelijke verzorgers hebben, wanneer zij vroeger predikant in onze Kerken zijn geweest en bij hun overgang tot eenen anderen geestelijken arbeid emeritaat hebben verkregen, de Generale Synode gaarne verklaren wil, dat hun kerkelijke positie geheel dezelfde is als van elken emeritus-predikant, d. w. z. dat ze de bevoegdheid hebben behouden op uitnoodiging van een Kerkeraad het Woord en de Sacramenten in eene gemeente te bedienen;
3. dat de Generale Synode een nadere aanvulling van Art. 13 K. O., gelijk de Particuliere Synode van Zuid-Holland ten Noorden wenscht, om te constateeren, dat degenen die emeritaat aanvragen, omdat zij tot een anderen geestelijken arbeid overgaan, geen recht hebben op pensioen, noch voor hen zelf, noch voor hunne weduwe of weezen, niet noodig acht, aangezien het van zelf spreekt, dat in zulke gevallen de slotalinea van dit artikel niet van toepassing is, daar de nooddrift ontbreekt, en de betrokken Kerk dit desgewenscht bovendien uitdrukkelijk in de acte van ontslag stipuleeren kan.

ART. 140.

Nog doet Prof. KUYPER op deze wijze mededeeling van het rapport van dezelfde Commissie in zake G 6, 7 en 9 van het Agendum [Bijlage XCIX]:

Kerkelijke behandeling van lidmaten, die elders kerken.

Kennis genomen hebbende van de moeilijkheden, waarin menige Kerkeraad zich bevindt ten opzichte van leden, die voortdurend of meestal elders kerken, of thuis zich stichten, en die nochtans naar het oordeel des Kerkerads niet met het Formulier van den Ban kunnen afgesneden worden, omdat de inhoud van dat Formulier niet op hen van toepassing is, verzoekt de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte) aan de Generale Synode:

dat zij besluite, dat de Kerkeraden de feitelijke onttrekking aan het Kerkverband van zulke lidmaten kunnen constateeren, wanneer dezen na herhaalde vermaning en na het oefenen van groote lankmoedigheid niet terugkeeren van hun verkeerden weg;

doch dat zulk constateeren en daaruit voortvloeiende afvoering van het

lidmatenboek niet mag plaats hebben dan na advies der Classis, en eerst nadat de betrokken persoon zich heeft kunnen verantwoorden, en zich op een meerdere vergadering heeft kunnen beroepen.

Naar aanleiding van een over een voorgekomen geval aan de Classis gevraagd advies, verzoekt de *Classis Edam* aan de Generale Synode, om aan te wijzen, hoe te handelen is met hen, die klaarblijkelijk niet met de Gereformeerde Kerk kerkelijk willen samenleven, maar op wie overigens de Kerkeraad den inhoud van het Formulier van den Ban niet toepasselijk acht.

De Synode van Utrecht (1905) heeft beslist, dat op elders kerkenden om deze zaak alleen in geen geval de excommunicatie toegepast moet worden, maar niet aangegeven, wat er dan wel geschieden moest.

Voorstel van de *Classis Schiedam* :

De Generale Synode wijze den Kerken een weg aan, waardoor leden, die niet kerkelijk medeleven maar voortdurend of meestal elders kerken of thuis zich stichten, van het lidmaatschap kunnen worden afgevoerd, zonder dat zij worden afgesneden met het Formulier van den Ban.

Ten einde alle willekeur te voorkomen, besluite zij, dat zulk een afvoering niet mag plaats hebben, tenzij de Classis daartoe hare toestemming hebbe gegeven, de betrokken persoon zichzelve heeft kunnen verantwoorden, en hem de gelegenheid is gegeven, zich op eene meerdere vergadering te beroepen.

Overeenkomstig het advies besluit de Synode :

met de in het rapport uitgesproken gedachten zich te vereenigen en op dien grond de voorstellen van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte) en van de Classis Schiedam onaannemelijk te verklaren, en aan de Classis Edam te antwoorden, dat wanneer de Kerkeraad den inhoud van het Formulier van den Ban niet op gemelde personen toepasselijk acht, den Kerkeraad alleen kan worden aangeraden, met vermaning van deze personen voort te gaan en hen des noodig van het Avondmaal af te houden.

ART. 141.

Grensregeling
tusschen Kommerzijl
en Niezijl.

Het rapport van de Commissie van voorbereiding in zake H 5 van het Agendum wordt voorgelezen door Ds BOUMA [Bijlagen C en CI].

Overeenkomstig het advies wordt besloten :

De Synode, gehoord het rapport harer Commissie, keurt het besluit van de Particuliere Synode van Groningen goed en verwerpt het protest van de Kerk van Niezijl, en besluit tevens om hiervan kennis te geven aan de Kerk van Niezijl en aan de Particuliere Synode van Groningen.

ART. 142.

Emeriti Predikanten,
Predikants-Weduwen
en -Weezen

Het rapport van de Commissie van voorbereiding in zake I 1 van het Agendum [Bijlage III] wordt medegedeeld door Ds GORIS [Bijlage CII].

Overeenkomstig het advies besluit de Synode :

1. de handelingen der Deputaten voor deze Generale Kas, zooals die in dit rapport zijn vermeld, goed te keuren en het volledig rapport met den staat van ontvangst en uitgaaf in de Acta op te nemen;

2. den Deputaten dank te zeggen voor hunnen belangrijken en omvangrijken arbeid en voor de verbetering der administratie ;
3. aan de te benoemen Deputaten op te dragen, de Kerken, die tot nu toe geen acte van emeriteering en pensioneering aan hare Dienaren des Woords uitreikten, door de Classis op te wekken, alsnog, naar den wensch der Generale Synoden van Utrecht en Amsterdam die stipulatie te geven.

De Praeses richt een woord van bijzonderen dank tot Ds RENKEMA voor zijn veelvuldigen arbeid in dezen.

ART. 143.

Het rapport van dezelfde Commissie in zake I 2—8 van het Agendum wordt voorgelezen door Ds RENKEMA [Bijlagen CIII, CIV en CV].

Verbetering in de verzorging van Emeriti-Predikanten, Predikants-Weduwen en -Weezen.

- Na eenige bespreking besluit de Synode, overeenkomstig het advies:
1. de ingekomen verzoeken en voorstellen in zake Art. 13 K. O. terzijde te leggen ;
 2. de regeling ter verzorging van Emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -weezen *onveranderd* te handhaven, en ook in de cijfers dezer regeling, met het oog op de tijdsomstandigheden, geene wijziging te brengen ;
 3. met het oog op de ingebrachte bezwaren de Kerken ernstig op het hart te binden om geene bepalingen te maken, waarin alleen uit hoofde van de emeritaats-regeling een vaste grens gesteld wordt voor den leeftijd van de te beroepen predikanten, daar zulke bepalingen tot nadeel strekken van de emeritaats-regeling en een ongeestelijk element in de heilige zaak van het beroepingswerk mengen ;
 4. bij de Kerken er vriendelijk op aan te dringen, dat zij de zake van de verzorging naar Art. 13 K. O., die van zoo verreikende beteekenis is voor het leven der Kerken en aan stabiliteit zoo groote behoefte heeft, ook den tijd geven, om naar de bestaande regeling tot volle doorwerking te geraken.

ART. 144.

Het rapport van dezelfde Commissie in zake I 4 van het Agendum wordt voorgelezen door Ds DE GEUS [Bijlage CVI].

Schrijven van Deputaten voor Hulpbeh. Kerken der Partic. Synode van Zuid-Holland (N. ged)

- Overeenkomstig het advies besluit de Synode:
1. het schrijven van de Brs. Deputaten voor Hulpbehoevende Kerken volgens Art. 11 en 13 K. O. der Particuliere Synode van Zuid-Holland (N. ged.) niet ontvankelijk te verklaren ;
 2. van dit besluit met opgave van de redenen kennis te geven aan genoemde Deputaten.

ART. 145.

Van het uitgebreid rapport der Commissie van voorbereiding in zake F 7 van het Agendum [Bijlage CVII] wordt de zakelijke inhoud medegedeeld en worden de conclusiën voorgelezen door Ds W. BREUKELAAR [Bijlage CVIII].

Mededeelingen van de Kerk van Amsterdam aangaande de Medische Zending.

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

1. aan de Kerk van Amsterdam dank te betuigen voor de toezending van het verslag van haren Medischen dienst, het overzicht der finantiën en het exemplaar der instructie;
2. het sub 1 genoemde verslag en overzicht in extenso op te nemen onder de bijlagen der Acta dezer Synode;
3. niet te voldoen aan het verzoek van de Kerk van Amsterdam om vrijstelling van de storting der 10°/_o in de Generale Kas van hetgeen door de Vereeniging „Scheurers Hospitaal” wordt bijeengebracht, wijl dit niet als „een verkregen recht” behoort te worden beschouwd;
4. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, telken jare tot aan de e. k. Generale Synode, op daartoe strekkend gemotiveerd verzoek, aan de Kerk van Amsterdam voor den Medischen dienst te Djogja eene subsidie te verleen tot een maximum van f 1500.— per jaar, met dien verstande evenwel, dat hun de dringende behoefte aan deze subsidie uit de ingediende rekening en verantwoording over het laatst verlopen jaar en de begroting van het jaar, waarvoor de subsidie wordt gevraagd, ten duidelijkste blijke;
5. van de besluiten sub 1 tot 4 kennis te geven aan den Raad der Gereformeerde Kerk te Amsterdam.

ART. 146.

Holl. Kweekschool van
Inland. Onderwijzers.

Op gelijke wijze wordt eveneens door Ds W. BREUKELAAR mededeeling gedaan van het rapport met conclusiën van dezelfde Commissie in zake voorstel 14c (annex bijlage 6) van het Zendingsrapport [Bijlage CIX].

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

aan de te benoemen Deputaten voor de Zending wordt opgedragen:

1. de zaak der splitsing van de Keucheniusschool, naar het door de Algemeene Vergadering ingediende voorstel, in ernstige overweging te nemen;
2. te dezer zake in nadere correspondentie te treden met de Algemeene Vergadering betreffende de urgentie en de uitvoerbaarheid van dit plan, alsmede alle inlichtingen in te winnen, die zij voor een grondige beoordeeling noodig achten;
3. te beoordeelen of eene reorganisatie der Keucheniusschool in de aangegeven richting noodig en uitvoerbaar is, inzonderheid ook wat de finantieele zijde der zaak betreft;
4. en, bijaldien naar hun oordeel de invoering van tweeërlei kweekschool-opleiding urgent en uitvoerbaar is, deze zaak voor te bereiden en een gemotiveerd voorstel aan de eerstvolgende Generale Synode ter beslissing voor te leggen.

ART. 147.

Christelijk Javaansch
Boekenfonds.

Vervolgens doet Ds W. BREUKELAAR namens dezelfde Commissie op gelijke wijze mededeeling van haar rapport met conclusiën in zake voorstel 23 van het Zendingsrapport [Bijlage CX].

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

1. in het algemeen instemming uit te spreken met het voornemen om een Christelijk Javaansch Boekenfonds op te richten;
2. in beginsel het verzoek der Bizondere Vergadering van Dienaren des Woords op Midden-Java toe te staan, doch onder voorwaarde, dat een behoorlijke regeling dezer zaak ontworpen worde en het bedrag der bijdrage uit de Generale Kas later worde vastgesteld;
3. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen:
 - a. te dezer zake in correspondentie te treden met de Bizondere Vergadering van Dienaren des Woords op Midden-Java;
 - b. de in te dienen regeling dezer zaak te overwegen;
 - c. en, bijaldien zij zich met die regeling wel kunnen vereenigen, het bedrag te bepalen, dat door de Generale Kas voor dit doel tot aan de e.k. Generale Synode elk jaar zal worden bijgedragen, onder voorbehoud echter, dat ook de Zendende Kerken, die op Midden-Java arbeiden, deze zaak finantieel steunen, en dat de bijdrage uit de Generale Kas de som van f 500.— per jaar niet mag te boven gaan.

ART. 148.

Eindelijk doet namens dezelfde Commissie Ds W. BREUKELAAR op gelijke wijze mededeeling van haar rapport met conclusiën in zake het vermelde in hoofd 16 en de voorstellen 5, 17 en 19 van het Zendingsrapport [Bijlage CXI].

Finantieele aan-
gelegenheden der
Zending.

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

1. dank te betuigen aan den 2^{en} en 3^{en} quaestor de heeren L. G. WEISZ en F. D. THEJSE, alsmede aan de deskundigen, die telken jare de administratie hebben nagezien, de heeren J. C. VAN SCHAICK, H. D. VON MEJENFELDT en H. VAN DE GRAMPSEL voor al hunnen arbeid, in het belang der Zending verricht;
2. de overgelegde rekening en verantwoording betreffende de Generale Kas goed te keuren en aan de Deputaten voor de Zending décharge te verleenen;
3. al de Kerken op te wekken van alle inkomsten voor de Zending zonder onderscheid getrouwelijk 10 % te storten in de Generale Kas;
4. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending geen mandaat te verleenen de Christelijke Hollandsche Inlandsche School te Magelang te steunen met subsidie uit de Generale Kas;
5. de benoeming van quaestores, naar Art. 27 der Zendingsorde, op te dragen aan de te benoemen Deputaten voor de Zending;
6. ter uitvoering van het bepaalde in Art. 18 alinea 2 der Zendingsorde aan de te benoemen Deputaten voor de Zending dezelfde instructiën te verstrekken, die de Generale Synode van Zwolle in navolging van die te Amsterdam, Utrecht en Arnhem haren Deputaten gaf, (zie Acta Synode van Arnhem Art. 130);
7. de te benoemen Deputaten voor de Zending te machtigen des noodig in de komende drie jaren tweemaal een extra collecte uit te schrijven ten behoeve van de Generale Kas;

8. last en macht te geven aan de te benoemen Deputaten voor de Zending om in geval van besliste noodzakelijkheid ter voorkoming van stagnatie in den gang der zaken, gelden op te nemen voor rekening van de gezamenlijke Kerken tot een maximum van f 10.000,—;
9. de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen verdere pogingen aan te wenden, opdat op de Balans de reële waarde der bezittingen in Indië moge worden gebracht.

De Synode sluit zich aan bij de waardeerende woorden ten aanzien van den arbeid van wijlen Br B. J. C. G. DE MOEN door den Rapporteur gesproken.

Namens de Kerken spreekt de Praeses een woord van dankbare waardeering voor al den arbeid, door Ds W. BREUKELAAR, inzonderheid als Quaestor van Deputaten, ten behoeve van de Zending, verricht.

ART. 149.

Zendingsorde. Het rapport van dezelfde Commissie in zake voorstel 11 (annex bijlage 3) van het Zendingsrapport wordt voorgelezen door Ds VAN DER VEEN [Bijlage CXII].

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:
thans de wijziging van de Zendingsorde niet ter hand te nemen.

ART. 150.

Eindrapport aangaande de Zending. Het rapport van dezelfde Commissie in zake voorstel 1 van het Zendingsrapport wordt voorgelezen door Ouderling W. W. SMIT [Bijlage CXIII].

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

1. goed te keuren alle handelingen van Deputaten voorzover zij nog niet door haar zijn besproken;
2. Deputaten hartelijk dank te zeggen voor den omvangrijken arbeid door hen verricht voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen in het algemeen en hun finantieel beheer in het bijzonder;
3. Deputaten ten volle te déchargeeren.

Hiermede is de behandeling der Zendingzaken ten einde gebracht.

ART. 151.

Wordt medegedeeld, dat de afgevaardigden van de Particuliere Synode van Groningen, na inzage van het rapport en advies, namens de Commissie van voorbereiding in zake G 4 van het Agendum opgesteld door Prof. Dr H. H. KUYPER, het desbetreffend voorstel van hunne Synode hebben teruggenomen.

ART. 152.

Grensregeling
2e Exloermond en
Stads-Musselkanaal.

Het rapport van de Commissie van voorbereiding in zake H 4 van het Agendum [Bijlage CXIV] wordt voorgelezen door Ds R. ZIJLSTRA [Bijlage CXV].

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

- a. het protest van de Kerk van Stads-Musselkanaal wel ontvankelijk te

- verklaren, doch uit te spreken dat zij het, evenals de Particuliere Synode van Groningen 1914, wenschelijk acht de grens te bepalen op No 30, en dan er bij de betrokken Kerken Stads-Musselkanaal en Tweede Exloërmond met ernst op aan te dringen, dat zij de leden, wonend tusschen de Nos 30 en 35, zóó bearbeiden, dat zij gewillig zich schikken naar de vastgestelde grens en gaan meeleven met die Kerk, onder welker ressort de HEERE hun woonplaats heeft bepaald;
- b. te verklaren dat er wel eenige moeilijkheid in gelegen kan zijn om, hangende het geding, attestaties af te geven, maar dat het toch wenschelijk moet worden geacht in zulk een geval zich te houden aan en te handelen naar het advies, dat voor de eerste maal door de meerdere vergadering is gegeven;
- c. van dit besluit kennis te geven aan de beide Kerken Tweede Exloërmond en Stads-Musselkanaal, aan de Classis Stadskanaal en aan de Particuliere Synode van Groningen.

ART. 153.

Ds L. KUIPER leest het rapport van de Commissie van voorbereiding in zake M 12 van het Agendum [Bijlage CXVI], dat ook omvat de voorstellen, aldaar vermeld als M 10 en 11, luidende:

Nadere correspondentie met Buitenlandsche Kerken.

Voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (N. ged.):

De Generale Synode overwege, op welke wijze het advies van de Buitenlandsche Afgevaardigden op de Synode meer tot zijn recht zal kunnen komen.

Voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Z. ged.):

De Generale Synode regele nader de Correspondentie met de Buitenlandsche Kerken.

Na eenige gedachtenwisseling wordt overeenkomstig het advies besloten, uit te spreken:

- a. dat de Synode het op hoogen prijs stelt, om aan de afgevaardigden der Buitenlandsche Kerken, die onze taal machtig zijn, de gelegenheid te geven, om in zaken, het algemeen belang der Kerken rakende, van advies te dienen wanneer zij zulks mochten begeeren;
- b. dat ook wij ons verplicht achten, om naar den Woorde Gods op elkander acht te geven, dat men noch in leer, noch in dienst en tucht afwijke van de Gereformeerde beginselen, terwijl wij oordeelen, dat de correspondentie tusschen beide Kerken die verplichting reeds op ons legt;
- c. dat het onderling overleg, hoe zich jegens derden te houden, in de praktijk moeilijk zal zijn te treffen,
 1. om den verre afstand, waarop wij van elkander wonen,
 2. omdat de verhoudingen in beide landen zoo zeer verschillend zijn;
- d. wat betreft het dienen van elkander met voorlichting, vooral waar er sprake is van wijziging der Confessie en van de Liturgie voor zoover daarbij de Leer betrokken mocht zijn, oordeelt de Synode, dat wederzijdsche instemming conform den Woorde Gods noodig is.

Van deze uitspraken zal mededeeling geschieden aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika.

ART. 154.

Ontwerp-Petitie in zake de Mormonen. Het rapport van dezelfde Commissie in zake M 16 van het Agendum [Bijlage CXVII] wordt insgelijks door Ds KUIPER voorgelezen.

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

- a. om op het verzoek van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika in te gaan, en het ontwerp-petitie aan de Nederlandsche Regeering betreffende de Mormonen in handen te stellen van de Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid, met vriendelijk verzoek, om genoemd stuk in den vereischten vorm in te kleeden, en het daarna terug te zenden aan de Commissie van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika, voor deze zaak benoemd;
- b. aan hare Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid op te dragen, als zij de petitie uit Amerika hebben terug ontvangen, deze bij de Hooge Overheid in te dienen, met de mededeeling, dat de Synode deze zaak van zeer hoog belang acht;
- c. hiervan mededeeling te doen aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika.

ART. 155.

Schrijven van Dr J. VAN LONKHUIJZEN. Nog leest Ds KUIPER voor het rapport van dezelfde Commissie in zake M 18 van het Agendum [Bijlage CXVIII].

Overeenkomstig het advies besluit de Synode:

Dr VAN LONKHUIJZEN voor zijn vriendelijk en sympathiek schrijven dank te zeggen en het schrijven als Bijlage in hare Acta op te nemen.

ART. 156.

Protest aangaande den Doop van een kind. Het rapport van de Commissie van voorbereiding in zake H 7 van het Agendum wordt voorgelezen door Ds VAN DEN BRINK [Bijlage CXIX].

Na eenige discussie vereenigt zich de Synode met het advies en besluit: evenals de Classis Grootegast en de Particuliere Synode van Groningen, gehouden Juni 1912, aan den Kerkeraad van Grootegast te adviseeren tot den Doop van dit kind over te gaan, dewijl:

- 1°. de moeder geacht moet worden nog als gedoopte tot de Christelijke Kerk te behooren, niet ongenegen is zich te laten onderwijzen en leedgevoel toont over haar vorig leven, en
- 2°. de man dezer moeder als belijdend lid der Kerk van Grootegast bevoegd en in staat is de stipulatiën aan te gaan, en
- 3°. van deze beslissing kennis te geven aan den Kerkeraad van Grootegast, aan de Classis Grootegast, de Particuliere Synode van Groningen en den betrokken broeder.

ART. 157.

Rijn-Pruisen en Westfalen. Het rapport van de Commissie van voorbereiding in zake M 21 van het Agendum [Bijlage CXX] wordt voorgelezen door Ds DE GEUS [Bijlage CXIX].

Overeenkomstig het advies van deze Commissie besluit de Synode:

1. den broeder Deputaat dank te zeggen voor de welwillendheid, waarmee hij deze drie jaren zijn mandaat heeft gedragen;
2. hem dank te zeggen voor de toezending van het *Verlag over den arbeid in 1912/13* en dit voor kennisgeving aan te nemen;
3. de Classis Arnhem te verzoeken een van hare Deputaten voor den arbeid onder de Gereformeerde Nederlanders in Rijn-Pruisen en Westfalen aan te wijzen, waartoe de Generale Synode gaarne Ds C. L. F. VAN SCHELVEN van harte aanbeveelt; aan welken Deputaat de Generale Synode het mandaat geeft, op te treden ter behartiging van de belangen der Nederlandsche Gereformeerden bij de Overheids-personen in Duitschland, naar Art. 138 van de Acta der Generale Synode van Utrecht van 1905.

ART. 158.

Het rapport van de Commissie van voorbereiding in zake H 8 van het Agendum [Bijlage CXXII] wordt voorgelezen door Ds SMILDE [Bijlage CXXII]. Grensregeling tus-
schen Gapinge en
Veere.

De Synode besluit, op grond van de overwegingen in het rapport genoemd, overeenkomstig het advies van deze Commissie afwijzend te beschikken op het bezwaarschrift van Gapinge, en van dit besluit kennis te geven aan de Kerk van Gapinge, aan de Classis Middelburg, en aan de Particuliere Synode van Zeeland.

ART. 159.

Het rapport van dezelfde Commissie in zake Q 5 van het Agendum: Statistiek van de
Gereformeerde Kerken
in Nederland.

Verzoek van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte): De Generale Synode benoeme Deputaten tot samenstelling van een statistiek der Gereformeerde Kerken in Nederland: wordt voorgelezen door Ds ZIJLSTRA [Bijlage CXXIV].

Overeenkomstig het advies besluit de Synode, op deze zaak vooralsnog niet in te gaan.

ART. 160.

Worden benoemd:

als Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid: Prof. Dr H. BAVINCK te Amsterdam (met de samenroeping belast), Br. H. COLIJN te 's Gravenhage en Prof. Mr D. P. D. FABIVS te Amsterdam; als hunne secundi: Prof. Dr J. WOLTJER te Amsterdam, Prof. Dr H. BOUWMAN te Kampen en Prof. Dr A. G. HONIG te Kampen; Benoemingen.

als Deputaten voor de Correspondentie met de Buitenlandsche Kerken: Prof. L. LINDEBOOM te Kampen, Ds J. VAN DER LINDEN te 's Gravenhage, Ds B. VAN SCHELVEN te Amsterdam (met de samenroeping belast), en Br. A. W. SCHIPPERS te 's Gravenhage;

als Deputaten voor de Generale Kas voor Emeriti-predikanten, Predikants-Weduwen en -Weezen: Ds D. POL te Vlissingen, Ds W. B. RENKEMA te Duisburg (met de samenroeping belast), Ds A. SCHWEITZER te Buiksloot, Br. G. J. BRUGSMA te Leeuwarden, en H. BRINK te Beilen;

voor de Zending onder de Joden: Ds H. C. VAN DEN BRINK te Dieren, Ds J. DOUMA te Watergraafsmeer (met de samenroeping belast), Ds J. J. MIEDEMA te Groningen, Ds J. P. TAZELAAR te Weesp, en Ds J. D. VAN DER VELDEN te Kralingen;

voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen: Ds J. D. VAN DER MUNNIK te Leeuwarden, Ds J. P. KLAARHAMER te Wommels, Ds H. SCHOLTEN te Zuidhorn, Ds H. DIJKSTRA te Smilde (met de samenroeping belast), Dr J. HANIA te Steenwijk, Ds W. B. RENKEMA te Duisburg, Ds J. KRÜGER te Maarssen, Ds W. BREUKELAAR te Zaandam, Ds C. W. E. PLOOS VAN AMSTEL te Delft, Ds F. W. SLUYTER te Maassluis, Ds G. F. KERKHOF te Souburg, en Ds T. GERBER te 's Hertogenbosch;

voor de oefening van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit te Amsterdam: Ds W. BREUKELAAR te Zaandam, Ds H. HOEKSTRA te Arnhem, Ds P. J. W. KLAARHAMER te Utrecht (met de samenroeping belast), Dr J. C. DE MOOR te 's Gravenhage, en Ds J. D. VAN DER MUNNIK te Leeuwarden; als hunne secundi (naar volgorde): Ds K. FERNHOUT te Amsterdam, Ds J. H. LANDWEHR te Rotterdam, en Dr J. HANIA te Steenwijk;

voor het uitschrijven van een bededag: de Classis 's Gravenhage;

als Deputaten voor het bijwonen van het examen in de kerkelijke vergadering van Bentheim: Dr W. A. VAN ES te Leeuwarden, Ds H. W. LAMAN te Assen, Ds C. L. F. VAN SCHELVEN te Wageningen, en Dr C. C. SCHOT te Hardenberg (met de samenroeping belast);

als Deputaten naar Art. IV der Zendingsorde: Ds H. DIJKSTRA te Smilde (met de samenroeping belast), Prof. Dr W. GEESINK te Amsterdam, Prof. Dr T. HOEKSTRA te Kampen, Prof. Dr A. G. HONIG te Kampen, en Prof. Dr H. H. KUYPER te Amsterdam; als hunne secundi: Dr J. HANIA te Steenwijk, Prof. Dr. H. BOUWMAN te Kampen, Prof. Dr J. RIDDERBOS te Kampen, Prof. M. NOORDTZIJ te Kampen, en Prof. Dr P. A. E. SILLEVIS SMITT te Amsterdam;

als Deputaten voor de geestelijke belangen van de Gereformeerden in Argentinië: Ds K. FERNHOUT te Amsterdam, Ds J. H. LANDWEHR te Rotterdam (met de samenroeping belast), en Br. T. PLANTENGA te Kampen;

als Deputaten in zake de voorstellen tot herziening van de Statenvertaling: Prof. Dr H. BAVINCK te Amsterdam, Prof. Dr F. W. GROSHEIDE te Amsterdam, Ds J. H. LANDWEHR te Rotterdam, Dr J. C. DE MOOR te 's Gravenhage, Prof. Dr A. NOORDTZIJ te Utrecht, Prof. Dr J. RIDDERBOS te Kampen, en Ds B. VAN SCHELVEN te Amsterdam (met de samenroeping belast);

als Deputaten voor de behartiging der geestelijke belangen van onze militairen: Ds T. GERBER te 's Hertogenbosch, Ds A. H. VAN MINNEN te 's Gravenzande, en Ds J. E. VONKENBERG te Zwijndrecht (met de samenroeping belast);

als Deputaten voor de verbetering der predikantstractementen: Prof. L. LINDEBOOM te Kampen (met de samenroeping belast), Prof. Dr P. A. E. SILLEVIS SMITT te Amsterdam, en Dr J. G. SCHEURER te Ermelo;

voor de samenroeping der eerstvolgende Generale Synode: de Kerk van Rotterdam;

voor de bewaring van het Archief: de Kerk van Amsterdam.

Aan Ds C. L. F. VAN SCHELVEN te Wageningen, als Deputaat van de Classis Arnhem voor de Rijnprovincie en Westfalen, wordt weder machtiging verleend om als Deputaat der Gereformeerde Kerken op te treden ter behartiging van de belangen der Nederlandsche Gereformeerden bij de Overheidspersonen in Duitschland, naar Art. 138 van de Acta der Generale Synode van Utrecht van 1905.

ART. 161.

Aan Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid wordt bij vernieuwing opgedragen te bevorderen, dat de gevangenen bezoek kunnen ontvangen van den predikant der kerk, waartoe zij behooren, ook zonder tegenwoordigheid van beambten. Om verschillende redenen wordt de opdracht in zake de doodstraf thans niet vernieuwd.

Opdracht aan Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid

ART. 162.

Wanneer in eenig Deputaatschap der Generale Synode, waarvoor geene secundi benoemd zijn, eene vacature ontstaat, zal hierin voorzien worden — voorzooverre dit niet aan de Particuliere Synode is opgedragen — door de Classis, waarin de Kerk, waartoe de uitgevallen Deputaat behoort, is gelegen.

Vacatures in Deputaatschappen

De uitvoering van alle besluiten dezer Synode, waarvoor geen Deputaten mochten benoemd zijn, is opgedragen aan de leden van het Moderamen. Hun wordt mede opgedragen de notulen vast te stellen, voorzooverre dit niet door de Synode zelve gedaan is. Verder het bezorgen van de Acta aan de gewone adressen en het déchargeeren van de Commissie, die belast is met de finantieele aangelegenheden der Synode.

Opdracht aan het Moderamen.

ART. 163.

Nadat gezongen is Psalm 99 : 7 houdt de Praeses de volgende toespraak :

Toespraak van den Praeses.

Geliefde Broeders!

Door de goedertierenheid des HEEREN hebben wij thans onzen arbeid mogen voltooien. Welk een zegen op zich zelf reeds in een tijd, nu alles om ons heen spreekt van vertreding en vernieling, van een uitrukken van hetgeen geplant, van een verwoesten van hetgeen gebouwd is. Wat onderscheidt ons van zoovele millioenen, dat wij rustig onzen arbeid mochten verrichten en dien ongestoord konden voleindigen. Wij kunnen den HEERE niet genoeg daarvoor danken en moeten belijden, dat Hij met ons niet heeft gedaan naar onze zonden en ons niet heeft vergolden naar onze ongerechtigheden. En temeer mogen wij den toon van lof en dank doen hooren, wanneer wij bedenken, dat de HEERE ons gaf te bouwen aan Zijn huis, en bezig te zijn in de dingen van Zijn Koninkrijk. Wie zijn wij, dat Hij ons daartoe wil gebruiken, en dat wij, met zooveel schuld beladen, Zijn priesters mogen zijn, die Hem dienen in Zijn heiligdom! En wat is ons volk, dat in het midden ervan de gouden lichter des Woords nog zijn stralen mag doen schijnen, en de HEERE het licht nog niet weert van den kandelaar. Waarlijk, dat is enkel genade!

Spreek ik nu naar goed gebruik aan het einde een enkel woord om daarmede onze werkzaamheden te besluiten, dan kan dit goedeels een terugslag zijn op hetgeen ik gezegd heb ter opening van de Synode. Den HEERE zij dank gebracht, dat Hij dit ons samenzijn heeft mogelijk gemaakt, en zelfs zóó ons bewaarde, dat niet alleen geen stoornis in onze beraadslagingen kwam door de gebeurtenissen in de wereld daarbuiten, maar dat deze Synode zelfs gekenmerkt werd door een meer regelmatig opkomen der primi dan anders wel het geval was.

De tijdsomstandigheden, op rekening waarvan tegenwoordig veel wordt gesteld, hebben heden veroorzaakt, dat wij onze zaken in wat vlugger tempo behandelden, dan anders wel het geval is en ook in den regel behoort te zijn. Echter zal het toch u gelijk mij verheugen, dat wij er in slaagden binnen twee weken zulk een uitgebreid Agendum af te werken. En ik mag nu ook wel even in herinnering brengen, dat dezelfde tijdsomstandigheden, door de verdaging der Synode, welke zij veroorzaakten, voor ons ook een lichtzijde hebben gehad, nl. dat wij de Hoogleeraren BAVINCK en KLYPER Sr ditmaal in onze vergaderingen zagen en hoorden, terwijl deze zoo bijzonder gewaardeerde prae adviseurs in Augustus de Synode niet zouden hebben kunnen bijwonen. En menigmaal was, niet het minst ook door hun optreden, het peil der beraadslagingen zoo hoog, dat wij het oorlogsgewoel voor een wijle vergaten, en zulks — GODF zij dank — niet door de verschrikkingen van den kerkelijken krijg, maar omdat de zaken, die aan de orde kwamen, zoo zeer onze aandacht boeiden.

Twee dingen, zoo zeiden we in den aanvang, zijn ons noodig meer diepgang en meer samenbinding. Ligt het aan het optimisme der jeugd, wanneer ik meen in deze Synode een aanvankelijke verhooring van die bede gezien te hebben?

Meer diepgang was het niet menigmaal een ouderwetsche Synode, herinnerende aan de groote dagen van ons kerkelijke leven? Hoe ernstig zijn belangrijke zaken hier besproken, en welke gewichtige besluiten zijn er genomen! En wanneer wij dan onze voormannen, die reeds op hoogen leeftijd gekomen zijn, hier nog weer eens allen onder ons zagen, en hen hoorden in zoo belangrijke redevoeringen, dan scheen het ons toe, als waren zij met versche olie overgoten, en konden wij den HEERE niet genoeg danken, dat Hij hun geeft in hoogen ouderdom nog zoo schoone vrucht te dragen, en dat Hij ons wilde vergunnen daarvan te genieten. Waarlyk, Broeders, soms leek het, alsof de tijd een wijle had stil gestaan en de oude dagen, die nog schooner schijnen door den glans van het verleden, teruggekeerd waren.

Maar neen, dat was niet zoo. De historie staat niet stil. Zij haast naar het einde, de verheerlijking van den tweeden Mensch, den HEFRE uit den hemel. En daarom te meer vermeld ik met dankbaarheid, dat wij in onze vergaderingen niet alleen meer diepgang, doch ook meer samenbinding hebben gezien. Er was nog wel verschillend inzicht onder ons gelukkig! — maar wij konden daar broederlijk over spreken. Wij verketterden elkander niet, en gevoelden veel sterker wat ons samenbond, dan wat ons scheidde. Hoofdelyke stemming was slechts zelden noodig, en de verslagenen bleven toch goede vrienden en trouw, wapenbroeders van de overwinnaars, gelijk dit onder ons betaamt. De broederlyke toon bleef bewaard, en het bleek in het publiek en in het onderling verkeer hoe langer hoe meer, dat wij gestadig samengroeien, elkander beter leeren kennen en waardeeren, dus ook meer vertrouwen en liefhebben, en dientengevolge ook meer bereid zijn iets voor elkander op te offeren, en zulke beslissingen voor te bereiden, waarin wij allen ons kunnen verenigen. Ik ben geen propheet en geens propheten zoon — doch het zou mij niet verbazen, indien ook de besluiten van deze vergadering later zullen blyken, de broeders nader tot elkander gebracht te hebben, en 't een en ander, wat tot dusverre onder ons nog het vuur der verdeeldheid aanbliet, door de goedertierenheid des HEEREN thans zal verdwijnen.

Moge het straks blyken, dat in het gansche land dit verstaan en gewaardeerd wordt, en men daarin een verhooring der gebeden ziet. En moge ook onze kerkelyke pers daarvan getuigenis afleggen, in hare besprekingen van onze handelingen.

Ik zal mij om der wille van den beschikbaren tijd onthouden van het geven van een overzicht der behandelde zaken. Ze liggen ons trouwens nog versch in het geheugen, zoodat het voor de herinnering niet noodig is, terwijl voor een beschouwing de tijd nog niet is gekomen, want alles moet eerst nog wat in ons denken bezinken. Alleen mag ik niet nalaten, aan het einde dankbaar te constateeren, dat niemand een woord heeft gezegd over het beleid der roepende Kerk inzake de verdaging der Synode, zoodat ik meen thans in qualiteit van voorzitter onzer vergadering te mogen verklaren, dat deze stilzwijgend daaraan hare goedkeuring heeft gehecht.

Ook wensch ik uwe aandacht te vestigen op de belangrijke plaats welke de Zending in onze besprekingen heeft ingenomen. Het is een goed teeken voor het kerkelyk leven, wanneer daarover veel moet worden gehandeld. En wij mogen den HEERE ook wel bijzonder danken, dat Hij ons zoo de rechte mannen op de rechte plaats heeft geschonken, opdat het beleid dezer dingen aller lof en instemming zou genieten en bevorderlyk zij voor den arbeid tot de komst van Zijn koninkrijk. Evenals op de vorige Synode hadden wij weer eenige broeders uit de practijk van het Zendingswerk in ons midden. Dat was ons een voorrecht, en wij hopen voor de broeders ESSER en PERA, dat zij, op 's HEEREN tijd tot hun arbeidsveld terugkeerend, een hefelyke herinnering aan deze dagen mogen medenemen en zich te meer overtuigd houden van de belangstelling en voorbede der Kerken, die wij vertegenwoordigden.

Evenzelfden wensch spreek ik uit ten opzichte van Broeder UIJENHOUDT, die als

afgevaardigde der Dutsche zusterkerken onze Synode heeft bijgewoond. Moest zijn hooggeachte collega Prof. JAEGLER de vorige week reeds afscheid van ons nemen omdat hij (door zijn verblijf in Amerika gedurende de zomermaanden) thans niet langer zijne gemeente kon verlaten, wij verheugen ons, dat Ds. UUTENHOUTD door zijne tegenwoordigheid en adviezen tot het laatste toe ons is blijven herinneren aan den band met de Gereformeerde Kerken over onze grenzen. En wij bidden hem toe, dat de HEERF hem niet alleen veilig huiswaarts geleide, doch ook hem geve welhaast weder in een land te mogen arbeiden, dat niet langer door den oorlog wordt verontrust, maar den hefelijken vrede mag genieten.

Volgens Art. 43 der Kerkenorde moet ik in het einde dezer meerdere samenkomst „censuur houden over diegenen, die iets strafwaardigs in de vergadering gedaan, of de vermaning der mindere samenkomsten versmaad hebben”. Ik dank u allen en ben blijde met u, dat dit werk thans voor mij inderdaad een sinecure is. Dat is ook genade, want ons aller hart is van nature boos, en zoo spoedig verlaat ons de vorst der duisternis, ook te midden der heiligste verrichtingen.

Volgens Art. 35 der zelfde Kerkenorde is „het ambt van den Praeses, voor te stellen en te verklaren 't gene te verhandelen is, toe te zien dat een iegelijk zijne orde houdt in het spreken, den knibbelachtigen en die te heftig zijn in 't spreken, te bevelen dat zij zwijgen, en over dezelve, geen gehoor gevende, de behoorlijke censuur te laten gaan”. Dat was *een* sinecure, broeders! Niet omdat gij zoo „knibbelachtig” waart en ik zoo veel moest „bevelen”. Maar het besturen van zoo vele zaken in een zoo groote vergadering van zoo voortreffelijke mannen is inderdaad geen licht werk, vooral niet voor iemand van mijn jeugd en gemis aan ervaring. Ik kan u tenminste verklaren, dat mijn eerbied voor de broeders, wier Synodaal Praesidium ik tot dusverre bewonderde, thans, al was dat nauwelijks mogelijk, nog hooger is gestegen. Intusschen heb ik mij getroost met de wetenschap, dat iemand aangenaam is naar hetgeen hij heeft, niet naar hetgeen hij niet heeft, en al had om nog eens met mijn openingswoord te spreken — ook deze eere haar groote bezwaren, ik zou weinig waardeering toonen, indien ik niet mijn erkentelijkheid betugde voor de hooge onderscheiding, zulk een schoone Synode te hebben mogen praesideeren. Ook hebt gij mijn verzoek ingewilligd om mij den arbeid niet te zwaar te maken, waarom ik u dank zeg voor uw vriendelijke, welwillende en hartelijke medewerking. Voor hetgeen, waarin ik tekort ben geschoten, vraag ik u versooning. En voor de voltooiing van dezen arbeid zij Hem alleen dank gezegd, Die ons geleerd heeft in wat geen sinecure was, nochtans zonder zorg te zijn in het geloof, dat Hij onze schreden richt en onze gebeden verhoort. In Hem steeds te eindigen zij uw en mijn onuitsprekelyk voorrecht!

Bijzonderen dank breng ik aan mijne medeleden van het Moderamen. Wij hebben alleraangenaamst samengewerkt, verstonden elkander uitnemend, en deze broeders, de Assessor uit den aard der zaak niet het minst, hebben mij krachtig gesteund. Daarom heb ik behoefte nog iets te zeggen over het werk, dat den Scribea's wacht. Op hen rust voornamelyk de taak van de bezorging onzer Acta. Voor den Praeses geldt de vertroosting van het slot van Art. 35 der Kerkenorde: „Voorts zal zijn ambt uitgaan, wanneer de samenkomst scheidt”. Maar voor de Scribea's begint van die ure eigenlyk het werk pas ten volle. Nu zal, omdat de Synode thans in een anderen tijd dan gewoonlyk vergaderde, het dien broeders vanwege hun arbeid in de gemeente onmogelyk zijn zoo spoedig de Acta af te leveren als anders. Zij zullen doen wat zij kunnen, maar men valle hen niet hard, indien door deze omstandigheden de verzuchting „Waar blijven de Acta?” af en toe gehoord zal worden. En aangezien dit mijn woord slechts tegelyk met de Acta de Kerken bereikt, roep ik de leden dezer vergadering, inzonderheid die over een redacteurspen beschikken, toe zegt het voort opdat deze trouwe, ijverige broeders niet valschelyk beschuldigd worden — zij hebben beter aan ons en aan de Kerken verdiend!

Ik dank uit naam van alle stemhebbende leden, en dus uit naam van alle onze Kerken, de Hoogleeraren en andere prae adviseerende leden voor den steun, welken zij ons hebben geboden. Hoe belangrijk die was, weet gij allen. Sommigen hunner hebben zelfs bykans geen onderscheid gemaakt van dag en nacht om de Kerken te kunnen dienen. En terwijl zoo groot getal van hen in letterlyken en figuurlyken zin in ons midden was, zijn ze naar mijn meening er ook in geslaagd het juiste midden te bewaren, zoodat wij niet hadden te klagen over te weinig licht, en evenmin bezorgd behoefden te zijn, dat het felle licht ons zoo zou verblinden, dat wij niet meer door onze eigen oogen konden zien.

Ik dank de broeders Voorzitters der Commissien, dat zij met hun trouwen staf zoo hard hebben gewerkt, en zulke weltoebereide schotels op onzen disch hebben gezet. Daardoor waren de spijzen zoo licht verteerbaar, en konden wij ons groot Agendum in zoo korten tijd afhandelen. Eveneens dank ik de broeders, die zich beijverd hebben om, zoo al niet de buitenlandsche, dan toch de binnenlandsche pers van den uitslag onzer besprekingen in kennis te stellen.

Ik dank de Kerk van 's Gravenhage voor hare voorbereiding van deze vergadering en de broeders GROOTERS, MALIEPAARD, SCHALEKAMP en WEINBERG, die met mij de Commissie van voorbereiding vormden, voor hunne hulpvaardigheid en goede zorgen. Niet minder erkentelijk zijn we aan onze gastheeren en gastvrouwen voor hun hartelijke ontvangst, maar veel wil ik daarvan niet zeggen, want ik heb van allerlei zijden vernomen, dat deze broeders en zusters zoo blijde waren met de gasten, die wij hun gezonden hebben, dat het hun eigenlijk spijt, dat de Synode alweer voorbij is en zij hunne tijdelijke huisgenooten nu zullen moeten missen.

Eindelijk dank ik de toehoorders, die aan onze beraadslagingen een cachet hebben gegeven, dat met de beginselen van ons kerkelijk leven nauw verband houdt. Dit was geen Haagsche Synode, zooals die, waarvan Dr A. KUYPER Sr, ons prae-adviseerend lid, eens in een brochure heeft verhaald. Het was hier wel weer „Dr KUYPER voor de Synode”, maar ik vermoed, dat het hem hier beter bevalen is dan in de Willemskerk, en het is „een bijdrage tot de kennis van onze kerkelijke organisatie”, dat hier het Gereformeerde volk met haar meeleeft, en schoone momenten met ons doormaakte.

Nu moeten wij weer scheiden, broeders! Ook thans constateer ik dat eigenaardig onlust-gevoel (om met dien Hoogleraar in de Ethiek, wiens vriendelijke verschijning wij toch wel misten, te spreken) dat aan het scheiden van broeders, die zoo aangenaam samenwerkten, verbonden is. Maar het moet, en wij troosten ons met de gedachte, dat wij nu weer uitgaan, ieder tot onzen gewonen arbeid, om hetgeen hier verricht is onder den zegen des HEEREN productief te maken voor ons kerkelijk leven, tot onzen laatsten ademtocht, naar de begeerte, welke Hij zelf in onze zielen werkte, strijdende voor het geloof, dat eenmaal den heiligen overgeleverd is.

Geve Hij het ons daarbij te ondervinden, dat de HEERE der heerscharen met ons is, de GOD van Jacob ons hoog vertrek.

Verblijde Hij ons en de volkeren welhaast door de oorlogen te doen ophouden tot aan het einde der aarde, den boog te verbreken, de spies aan twee te slaan, de wagenen met vuur te verbranden. En leere Hij ons onder alle omstandigheden te leven bij het woord van onzen Heiland: „Vrede laat Ik u, Mijnen vrede geef Ik u; niet gelijkjerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u. Uw hart worde niet ontroerd en zijt niet versaagd”

ART. 164.

Toespraak van den
Assessor

De Assessor, Ds LANDWEHR, spreekt als volgt

Waarde Broeder Praeses!

Nadat door U op deze Synode zoo dikwijls de dank der vergadering gebracht werd aan verschillende Broeders, die in onderscheiden kwaliteiten belangrijken arbeid voor de Kerken hadden verricht, is het mij thans een aangename taak, om U namens de gansche Synode hartelijk dank te zeggen voor de uitnemende leiding harer vergaderingen. In vriendelijkheid en rechtvaardigheid hebt gij de ouderen geevenaaid, in scherpzinnigheid en welsprekendheid hebt gij ze misschien soms overtroffen, in bezadigdheid en voorzichtigheid hebt gij voor hen niet ondergedaan. Moge GOD U voorts zegenen en steeds met blijdschap en dankbaarheid doen terugzien op deze Synode, in de residentie des lands gehouden. Ontvang ook den dank van het Moderamen, dat zoo aangenaam met U samenwerkte en dat Uwerzijds zooveel waardeering genoot. Het viel U, als Dienaar des Woords dezer gemeente, moeilijk, om met vele woorden de Kerk van 's Gravenhage en in het bijzonder de Regelings commissie dank te zeggen voor de uitnemende voorbereiding dezer vergadering. Laat ik dan thans de toik dezer vergadering mogen zijn, om de Regelings-commissie openlijk hulde te brengen voor de inderdaad voortreffelijke regeling, welke in alle zaken getroffen werd. Niet minder betuig ik namens de Synode alle Broeders en Zusters, die zoo vriendelijk waren de leden dezer vergadering te herbergen, hartelijk dank.

Moge de HEERE de Kerk van 's Gravenhage en al onze Gereformeerde Kerken genadig zegenen!

Toespraak van
Prof. BAVINCK

Prof. BAVINCK zegt ongeveer het volgende.

Waarde Praeses!

Het is mij een voorrecht, namens de Hoogleraren van de Theologische School en van de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit, een woord van hartelijke waardeering en oprechten dank tot u te richten. Wij waren verblijd, hier uitgenoodigd te worden

en achtten dit een eere. En wij zijn nog meer verblijd, nu wij deze Synode hebben bijgewoond. Er was eenig bezwaar voor ons aan verbonden: de Synode werd gehouden in een maand, waarin de colleges pas begonnen zijn. Voor de studenten veroorzaakte dit — of zij het allen ook beseffen, weet ik niet, — door het tijdelijk staken van de colleges eenige geestelijke schade. Maar wij hebben daardoor geen schade geleden. Integendeel, wij hebben veel geleerd, en keeren terug, verrijkt naar hoofd en hart. Voor ons, die weken en maanden en jaren door de studie in beslag worden genomen, was het een verkwikking weer eens met de broeders saam te zijn. Wij hebben moeten indenken en ons moeten bezighouden met onderwerpen, die rechtstreeks het geestelijk leven en den bloei der Kerken betreffen. Wij hebben een goede Synode gehad. Misschien waren sommigen met een bezwaard gemoed hierheen gegaan. Maar het gemoed is van dien druk bevrijd. Wij hebben op aangename wijze met elkander mogen beraadslagen. En dit is voor een niet gering deel te danken aan Uw rustige, kalme, en daardoor tot rust en kalmte stemmende, voortreffelijke leiding. Daardoor is bereikt datgene, waartoe door U in Uw openingswoord is opgewekt. Harten en hoofden zijn niet van elkaar verwijderd, maar tot elkaar gebracht. Het is, alsof wij als Hoogleraren vormen één college aan één inrichting, bedoelende den bloei der Gereformeerde Kerken en de komst van GODS Koninkrijk. Hiervoor zij den HEERE ootmoedig dank gebracht, Die zoo kennelijk in het midden was. Dank brengen ook wij aan de Haagsche gemeente voor de gastvrijheid door haar betoond, dank aan den Kerkeraad voor zijn vereerende uitnodiging, dank ook aan U. Ik eindig met de bede, dat de HEERE Zijn vrede voortdurend ons schenken moge; dat Hij, wat nu nog verdeelt eens uit het midden wegruime. Een goed gebed is ook een geloovig gebed. En daarom, waar ik dit van heeler harte bid, laat ik er vol vertrouwen een Amen op volgen.

ART. 165.

Nadat nog gezongen is het laatste vers van Psalm 105, gaat de Praeses Sluiting voor in dankzegging en gebed, en sluit vervolgens de laatste zitting van deze Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het Moderamen der Generale Synode:

J. C. DE MOOR, Praeses.
 J. H. LANDWEHR, Assessor.
 G. KEIZER, Scriba.
 J. P. KLAARHAMER, Scriba.

BIJLAGEN.

BIJLAGE I. **Verslag van den toestand der Theologische School van „De Gereformeerde Kerken in Nederland”.**

(Art. 12).

Aan de Generale Synode van „de Gereformeerde Kerken in Nederland”, vergaderd 27 October en volgende dagen 1914 te 's Gravenhage.

Deputaten-Curatoren van de Theologische School voornoemd hebben de eer aan de Generale Synode het volgende verslag aan te bieden van den toestand der School sinds de Synode van Zwolle, September 1911, tot op heden.

Curatorium. In het College van Curatoren hadden door overlijden twee mutatiën plaats. Ds J. A. GOEDBLOED van Nieuwendijk, Curator voor Noord-Brabant en Limburg, overleed na een korte ongesteldheid 15 April 1913 in den leeftijd van 63 jaren. Vele jaren heeft Z.Eerw. met toewijding zijn gaven en krachten ook ten dienste van de School gesteld.

Zag het Curatorium dien Broeder noode heengaan, niet minder een anderen Curator, die 4 maanden later, den 7en Augustus 1913, in den ouderdom van 69 jaren overleed: Ds T. NOORDEWIJER van Meppel. Sinds 1897 had Z.Eerw. onafgebroken zitting als Curator voor Drente. Wegens ernstige krankheid kon hij niet meer tegenwoordig zijn in de Buitengewone Vergadering van 12 Januari 1913 en in de Gewone van Juli 1913.

Met liefde en trouw heeft Ds NOORDEWIJER zich van zijn Curatorschap gekweten. Meermalen verkoos het Curatorium hem tot Voorzitter. Zijn persoon en arbeid zullen bij de School steeds in dankbaar aandenken blijven.

Zij hier nog vermeld, dat Ds TH. OEGEMA van Hoogeveen, die in de vergadering van 14 Augustus 1911 als Secundus van Ds NOORDEWIJER verscheen, in 1912 ook door den dood aan de zijnen is ontvallen.

Vergaderingen. Driemaal kwam het Curatorium in Gewone, en vijfmaal in Buitengewone Vergadering samen. De eerste en laatste Buitengewone Vergaderingen werden te Kampen gehouden; de drie daar tusschen liggende te 's Gravenhage.

De eerste Buitengewone Vergadering 13 Mei 1912 overwoog de vraag: „Of de finantieele toestand der Schoolkas toeliet gevolg te geven aan de opdracht, Curatoren gedaan door de Generale Synode van Zwolle, in zake de benoeming van een vijfden Hoogleeraar” (Acta Synode Zwolle, Art. 110, bldz. 62).

De Penningmeester legde aan de Vergadering een nota over van den finantieelen toestand der School. Zonder hoofdelijke stemming besloot het Curatorium gevolg te geven aan genoemde opdracht, en aan de Kerk van 's Gravenhage, die met de samenroeping der Kerken in Generale Synode was belast, de uitnodiging te doen, de Synode te willen bijeenroepen. Ook werd met meerderheid van stemmen besloten alsdan ter Generale Synode uit te spreken de noodzakelijkheid, dat het kome tot verhooging van het salaris der Hoogleeraren, maar dan met wegvalling van het in de Synode van Zwolle vastgesteld Kindergeld. De beoordeeling evenwel van het doelnijke van bedoelde verhooging liet het Curatorium over aan het oordeel der Synode.

De tweede Buitengewone Vergadering 15 Juli 1912 kwam samen om nadere uitvoering te geven aan het besluit van 13 Mei en 1 Juli 1912, door over te gaan tot het opmaken van een dubbele voordracht, elk van twee personen, aan te bieden aan de Generale Synode van 16 Juli te 's Gravenhage, ter voorziening in de vacature-Prof. M. NOORDTJUIJ en ter benoeming van een vijfden Hoogleeraar”.

Prof. M. NOORDTJUIJ, aan wien de Generale Synode van Zwolle reeds op zijn verzoek eenige verlichting van arbeid had gegeven, had in de Juli vergadering van 1912 schriftelijk

- verzoekt, dat Curatoren mochten besluiten aan de komende Synode voor te stellen, hem met het oog op zijn veeljarigen dienst en vergevorderden leeftijd eervol emeritaat te verleenen. Het Curatorium besloot conform het verzoek, met advies aan de Synode bedoeld emeritaat op de meest eervolle wijze te verleenen.
- Voor de vacature Prof NOORDTJIZ droeg het Curatorium aan de Synode voor Dr G CH AALDERS te Ermelo en Dr W A VAN ES te Leeuwarden, en ter benoeming van een vijfden Hoogleraar Dr J C DE MOOR te 's Gravenhage en Dr T HOEKSTRA te 's Hertogenbosch.
- Derde Buitengewone Vergadering De derde Buitengewone Vergadering 9 September 1912 gaf gevolg aan het verzoek der Generale Synode haar *een nieuwe voordracht te willen aanbieden wegens het bedanken van de tot Hoogleraar benoemde Broeders Dr G CH AALDERS en Dr J C DE MOOR*. Voor de vacature Prof NOORDTJIZ werden op de voordracht gesteld Dr J RIDDERBOS te Bussum en Dr W A VAN ES te Leeuwarden, en ter benoeming van een vijfden Hoogleraar Dr T HOEKSTRA te 's Hertogenbosch en Dr B WIELENGA te Amsterdam.
- Vierde Buitengewone Vergadering De vierde Buitengewone Vergadering 16 October 1912, kwam samen naar aanleiding van een ingekomen missive der Synode *dat Dr J RIDDERBOS, benoemd in de vacature Prof NOORDTJIZ, tot Hoogleraar in de Evangelische O I deze benoeming had aangenomen en dat Dr B WIELENGA, benoemd tot Hoogleraar in de Ambtelijke vakken voor deze benoeming hied bedankt*. Wegens bedanken van laatstgenoemde, werd door Curatoren een nieuwe voordracht opgemaakt ter benoeming van een vijfden Hoogleraar. Geplaatst werden op de voordracht Dr T HOEKSTRA te 's Hertogenbosch en Dr J HANIA te Steenwijk.
- Vijfde Buitengewone Vergadering De vijfde Buitengewone Vergadering, 12 Januari 1913, was voor t grootste deel een Openbare Samenkomst in de Burgwalkerk te Kampen, waarin *de inauguratie plaats had van de derde nieuwe Hoogleraren Dr J RIDDERBOS en Dr T HOEKSTRA*. Eerstgenoemde aanvaardde het Hoogleeraarsambt met een rede „De beteekenis van het Oude Testament voor de Christelijke Religie”, en laatstgenoemde met een rede „De Psychologie der Religie en de Ambtelijke vakken”. Deze plechtige en gewichtige Samenkomst werd door een groote schare belangstellenden bijgewoond.
- Hoogleraren **Hoogleraren.** De Hoogleraren mochten zonder vermindering hun arbeid verrichten. Het Rectoraat werd bij toerbeurt waargenomen door de Professoren LINDEBOOM, BOUWMAN en HONIG.
- Den 7den December 1911 droeg Prof M NOORDTJIZ het Rectoraat over aan Prof L LINDEBOOM, met een rede, getiteld „Babylonische Psalmen in vergelijking met die des Ouden Testaments”. Deze rectorale rede zou de laatste zijn van de vele, die Prof NOORDTJIZ in de 37 jaren van zijn Hoogleeraarschap heeft gehouden. Conform zijn verzoek en het advies van het Curatorium, verleende de Synode te 's Gravenhage in haar eerste zitting 16 Juli 1912 aan Prof M NOORDTJIZ eervol emeritaat, onder dankbetuiging voor zijn zeer gewaardeerde diensten, in zijn ambt als Hoogleraar aan de School en de Kerken bewezen. Van het aanbod van Prof NOORDTJIZ, tijdens de vacature nog eenige colleges te geven, werd door het Curatorium dankbaar gebruik gemaakt.
- In December 1912 trad Prof L LINDEBOOM als Rector af met eene rede, getiteld „Contra de Religionsgeschichte de Historia Sacra” en droeg het Rectoraat over aan Prof Dr H BOUWMAN die December 1913 een rectorale oratie hield „De crisis der jeugd, eenige bladzijden uit de geschiedenis van de Kerken der Afscheiding”, daarbij het Rectoraat overdragende aan Prof Dr A G HONIG.
- Curatoren bezochten, naar vastgesteld rooster, in elken cursus driemaal de colleges, en woonden ook eenige examina bij. Blijkens hun schriftelijke rapporten geschiedde dit met veel voldoening.
- Ter nakoming van Art 151 van de Wet op het Hooger Onderwijs werd door den Praeses en den Scriba van het Curatorium, telken jare in October bij Z Ex den Minister van Binnenlandsche Zaken en in Februari bij Burgemeester en Wethouders der gemeente Kampen, een beredeneerd verslag ingediend van den toestand der School.
- In de zomervergadering van 1913 werd door Hoogleraren en Curatoren geoordeeld, dat het tot nu toe gegolden *onderteekeningsformulier voor de Hoogleraren en Rectoren der Theologische School* in zijn vorm eenige wijziging behoeft. Hoogleraren dienden, op verzoek van Curatoren, een Concept-onderteekeningsformulier in, dat door het Curatorium ongewijzigd werd aangenomen, en dat hierbij gaat als *Bylage A*, met verzoek aan uwe Vergadering dit onderteekeningsformulier te willen vaststellen.
- Ook overwoog het Curatorium het gewenschte van *een vasten datum, na welks vestigting de roepende Kerk geen Generale Synode behoeft samen te roepen voor een eventueel vacature in het College van Hoogleraren*. Een voorstel, houdende verzoek om vaststelling van dien datum, gaat als *Bylage B* hierbij.

Lectoren. Dr A. NOORDTZIJ en Dr J. J. ESSER gaven ten genoeg van Lectoren. Hoogleraren en Curatoren onderwijs aan de Propaedeutici. Eerstgenoemde in het Hebreeuwsch en Nederlandsch, en laatstgenoemde in de Grieksche en Latijnsche taal en letterkunde.

Krachtens besluit der Synode van Zwolle gaf Dr A. NOORDTZIJ in den cursus 1911-1912 ook college aan de Theologen in de Tekstcritiek en Archaeologia sacra, en aan de Propaedeutici Land- en Volkenkunde, en nam daarmee tijdelijk waar de colleges, waarvan de Synode zijn vader, Prof. M. NOORDTZIJ, had ontlast.

Dr A. NOORDTZIJ vroeg evenwel in de Juli-vergadering 1912 bij het Curatorium eervol ontslag aan tegen 1 October d. a. v., wegens de door hem aangenomen benoeming tot gewoon hoogleraar in de Theologie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Met dank voor zijn arbeid als Lector aan de School, verleende het Curatorium aan Dr A. NOORDTZIJ eervol het gevraagde ontslag. Bij de opening van den cursus September 1912 nam Dr NOORDTZIJ officieel afscheid van Hoogleraren, Lector en Studenten.

Met advies van Hoogleraren besloot het Curatorium, dat het Lectoraat, door Dr A. NOORDTZIJ waargenomen zou vervallen, en in een anderen vorm voorziening zou worden getroffen in de daardoor opengevallen Propaedeutische lessen.

Aan den Theologischen candidaat S. P. DEE werd opgedragen van 1 October tot einde December 1912 onderwijs te geven in het Hebreeuwsch, en aan Drs B. EBLING, leeraar aan het Gereformeerd Gymnasium te Kampen, den Propaedeutici in den cursus 1912-1913 één uur in de week les te geven in het Nederlandsch, aan welke opdracht genoemden tot genoeg voldeden.

Op verzoek van het Curatorium verklaarde Prof. HONIG zich bereid met den aanvang van den cursus 1913-1914 den Propaedeutici voortaan onderricht te geven in het Nederlandsch; nam Prof. RIDDERBOS op zich hen voortaan te onderwijzen in het Hebreeuwsch, terwijl met den nu aangevangen cursus 1914-1915 het college Rhetorica door Prof. HOEKSTRA van Prof. HONIG is overgenomen.

Oud-docenten. Telde de School nog vóór ruim 1½ jaar twee oud-docenten: Ds ADRIAAN STEKETEE en de heer COENRAAD MULDER, sedert zijn beiden, een jaar na elkander, de eeuwige ruste ingegaan. Ds A. STEKETEE overleed 18 Januari 1913 in den ouderdom van 67 jaar te Heinkensand en de heer C. MULDER 18 Februari 1914 in den hoogen leeftijd van 76 jaren te Velp.

Ds A. STEKETEE is aan de School 10 jaar werkzaam geweest, van 1872-1882, als Docent in de classieke talen. De Synode van Zwolle 1882 verleende hem eervol ontslag. Hij was van rijken aanleg, van veel wetenschap en van een stillen en zachtmoedigen geest. Zijn geschriften, tijdens zijn leven en na zijn dood verschenen, leggen hiervan onduidelzinnig getuigenis af.

De heer C. MULDER kwam September 1866 aan de school, en onderwees 30 jaren achtereen de aankomende Studenten in de Nederlandsche en moderne Talen en Geschiedenis. Met de oprichting van het Gymnasium 1896 trad hij als leeraar af, en bleef tot 1901 als Bibliothecaris en Sub-redacteur van „de Bazuin” aan de School verbonden. Hij was iemand van veelzijdige kennis, waarvan ook zijne pennevruchten blijk gaven. Curatoren verleenden hem in hun vergadering van 4 Juli 1901, op zijn verzoek, eervol ontslag van zijn arbeid, dien hij gedurende 35 jaren met veel toewijding had verricht.

Studenten. In den cursus 1911-1912, bedroeg het aantal Studenten 32. De cursus 1912-1913 begon met 31, en die van 1913-1914 met 28, waarvan 9 voor het eerst werden ingeschreven, die van 1914-1915 met 30 Studenten.

Tot Candidaat in de Heilige Theologie werden bevorderd in den cursus 1911-1912 3, 1912-1913 9, en 1913-1914 8. In de jongste Curatoren-vergadering werd op voorstel van het College van Hoogleraren besloten, dat de Ethiek, tot nu toe alleen studievak, voortaan ook examenvak zal zijn bij het candidaats-examen B.—

Van het gedrag en den ijver kon het College van Hoogleraren schier zonder uitzondering steeds goede getuigenis geven. Twee Studenten werden in den cursus 1912-1913 van de rol afgeschreven, een wegens aanhoudende geesteskrankheid, en een wegens vertrek naar elders.

Naar aanleiding van wat dienaangaande gememoreerd werd in de Kerkelijke pers, richtte het Curatorium in zijn vergadering van 1913 aan het College van Hoogleraren de vraag, *of er ook eene door de Kerken goedgekeurde beschreven bepaling is, dat zij, die zich voor het Candidaats-examen B aanbieden, gedurende het laatste jaar lid eener Geref. Kerk moeten zijn.* Het Reglement der Theologische School spreekt hiervan niet, en toch wordt steeds die eisch gesteld. Op verzoek van Curatoren gaven de Hoogleraren in de jongste Vergadering hieromtrent inlichting, waaruit bleek, dat deze steeds geldende bepaling om onbekende redenen in het Reglement van 1896 niet was opgenomen.

Het Curatorium doet aan uwe vergadering het verzoek in art. 16 van het „Reglement

Bijlage C voor de Theologische Opleiding aan de Theologische School" bedoelde bepaling als 2^e alinea op te nemen, naar het voorstel, dat hierbij gaat als *Bylage C*.

Finantiën. **Finantiën.** De finantieele toestand der School stemt tot dankbare tevredenheid. Het bekende besluit der Zwolsche Synode, dat de dadelijke vermeerdering der leerkrachten afhankelijk stelde van een verbetering der finantiën, gaf tot groot betoon van offervaardigheid aanleiding. Niet alleen, dat de kosten van een vijfden Hoogleeraar voor de drie finantieel zorgelijke jaren, gedurende welke nog de verplichtingen aan de Nationale Vereeniging voortduurden, ruimschoots werden gevonden, maar de finantiën werden zelfs zoodanig versterkt, dat, ondanks de in verschillende opzichten stijgende uitgaven, telken jare in plaats van het ter vorige Synode genoemde tekort (zie Acta, Zwolle 1911 p. 72) met een overschot kon worden gesloten.

Over 1911-1912 bedroeg dit overschot *f* 4279,05⁵; over 1912-1913 *f* 1913,84; over 1913-1914 *f* 1395,83. Tezamen aldus *f* 7588,72⁵ tegen een totaal tekort over 1908-1911 van *f* 12505,24, zoodat nog een bedrag van bijna *f* 5000,— is in te halen. Waar echter de verplichtingen der School tegenover de Nationale Vereeniging met 31 December l.l. zijn geeindigd, meenen Curatoren, dat er alleszins reden is, met dank aan den HEERE, de finantieele toekomst met gerustheid tegemoet te zien. Want, ofschoon het cijfer, waarmede nu in de eerste jaren, na het afloopen van het subsidie aan de Nationale Vereeniging, de gewone inkomsten de uitgaven zullen overtreffen, in verband met de door verbetering van het tractement der Hoogleeraren en anderszins belangrijk gestegen uitgaven, niet zóó groot is, als eerst scheen te mogen worden verwacht, is anderszins het in te halen bedrag niet zóó belangrijk als aanvankelijk scheen te moeten worden geraamd, en mag met redelijkheid voor de eerstkomende jaren op een overschot worden gerekend, voldoende om het finantieel evenwicht volkomen te herstellen, en het kapitaal, dat blijkens het vorig verslag voor een *f* 6000,— is aangesproken, op het oude peil te brengen.

Aangaande de Collecten kan worden medegedeeld, dat de opbrengst daarvan voortdurend steeg. Voor het laatstverloopen boekjaar bedroegen ze, onder aftrek van wat op een ander jaar thuishoort, rond *f* 20.000. Echter moet worden gezegd, dat deze vermeerdering slechts voor een gering deel het gevolg was van de door de vorige Synode op voorstel van Curatoren uitgegane circulaire (Acta 1911, Art. 49, pag. 37), waarin tot geregelde naleving van het Synodaal besluit: jaarlijks twee collecten te houden, werd opgewekt. Kwam de Synode tot het uitzenden van deze circulaire op grond van het feit, dat over 1910/'11 84 Kerken één en 11 geen keer collecteerden; — over 1911/'12 waren er 79 Kerken, die één en 7, die geen enkele maal collecteerden; terwijl over 1912/'13 deze cijfers respectievelijk 79 en 10 waren.

In het laatste boekjaar viel eenige verbetering te constateeren, daar toen 67 Kerken één en 8 geen keer een collecte hielden. Toch was in dit betrekkelijk gunstige jaar het aantal nalatige Kerken 75 van de 694, of bijna 11%. Het Noorden had in dit aantal steeds een onbeteekenend aandeel, de grootste helft der nalatige Kerken viel telken jare voor rekening van Holland.

Pensioenfonds. **Pensioenfonds.** Hiervan valt te melden, dat het op 1 Juli j.l. bestond uit: *f* 9000,— in obligaties 4½% Stad Amsterdam, thans berustende in open bewaarneming bij de Nederlandsche Bank, en *f* 715,15, belegd op de Nutsspaarbank te Kampen. Aan pensioenen werd uitgekeerd in 1912 *f* 3417,81; in '13 *f* 6417,84 en in '14 *f* 6322,93.

De Penningmeester van dit fonds, de heer F. GUNNINK Bzn te Kampen, ontvange ook hier dank voor zijn arbeid.

Studiefonds. Het **Studiefonds** verleende ook in de drie laatste jaren aan onderscheidene studenten en gymnasiasten hulp. In 1911/'12 *f* 3250.—; in 1912/'13 *f* 3150.—, en in 1913/'14 *f* 3010.—. In 1911/'12 was er een vermeerdering van kapitaal met *f* 1399,90, doch in 1912/'13 een vermindering met *f* 1450.—; en in 1913/'14 een vermindering met *f* 700.—. Op 31 Mei j. l. stond het kapitaal op *f* 12301.—.

Aan Prof. HONIG worde ook hier dank gezegd voor zijn goede zorgen als Penningmeester van het Studiefonds.

Schooldag. **Schooldag.** Deze werd telken jare onder veel belangstelling te Kampen gehouden. Ter bestrijding van kosten ontving de Commissie telken reize *f* 50,— uit de Schoolkas. Op de jongste Curatoren-vergadering werden tot leden der Commissie herbenoemd de aftredenden: Prof. Dr H. BOUWMAN, Cur. Ds P. Bos en Ds J. KOK.

„Bazuin“. **„De Bazuin.“** In de Redactie en Medewerking kwam geen mutatie. Al de Broeders verrichtten geregeld hun arbeid. In de drie laatst verstreken kalenderjaren ging het getal abonnés met 67 achteruit, en bedroeg op 1 Januari j.l. 579. Het saldo,

afgedragen aan de Schoolkas, bedroeg in 1911 / 929,43⁵; in 1912 / 888,58, en in 1913 / 885,42².

Het Curatorium benoemde weder met ingang van 1 September j.l. Prof. Dr H. BOUWMAN tot Hoofdredacteur, en tot leden der Commissie voor de uitgave van „de Bazuin”: Prof. L. LINDEBOOM, Cur. Ds A. M. DONNER en den heer J. H. BOS te Kampen.

„Het Kerkblad.” Van dit blad is de laatste 5 jaar geen nummer verschenen. „Kerkblad”. Het jongste nummer dateert van 28 October 1909. Ds B. VAN SCHELVEN en Ds A. M. DONNER werden in de laatste vergadering van Curaturen weder benoemd voor eventueele uitgaaf van een of meer nummers.

Bibliotheek en Archief. De Bibliotheek bevindt zich in een goeden staat. Zij vermeerderde telken jare met circa 100 nummers, en werd met eenige schenkingen bedacht. De regeling van het Archief is nog niet voltooid. Bibliotheek en Archief.

Aan den Bibliothecaris en Archivaris Prof. Dr H. BOUWMAN zij ook hier dank voor zijn arbeid in dezen gebracht.

En hiermede hebben Deputaten-Curatoren hun verslag gegeven. Schenke de HEERE uwe vergadering wat zij behoeft, ook tot behartiging van de belangen der School.

Uit naam van Deputaten-Curatoren,

A. M. DONNER, *Rapporteur.*

BIJLAGE A.

CONCEPT-ONDERTEKENINGSFORMULIER voor de Hoogleeraren en Lectoren der Theologische School.

„Wij ondergeteekenden, Hoogleeraren en Lectoren aan de Theologische School van de Gereformeerde Kerken in Nederland, verklaren oprechtelijk en in goeder conscientie voor den HEERE met deze onze onderteekening, dat wij van harte van gevoelen zijn en gelooven, dat alle artikelen en stukken der leer, die is begrepen in de Belijdenis-schriften van de Gereformeerde Kerken in Nederland, in alles overeenkomen met Gods Woord.

Wij verbinden ons, dat wij deze leer naarstig zullen leeren en getrouwelijk voorstaan, zonder daartegen openlijk of heimelijk, hetzij direct of indirect, te zullen leeren of schrijven, en dat wij alle dwalingen, met deze leer strijdende, zullen tegenstaan en helpen weren. Voorts beloven wij, dat wij, zoo er bij ons tegen deze leer of eenig punt derzelve bedenking komt, deze bedenking ter kennis zullen brengen van de Gereformeerde Kerken in Nederland, in Generale Synode vergaderd, opdat deze daarover oordeelen, bereid zijnde ons gewillig aan haar oordeel te onderwerpen.

Insgelijks verklaren wij, dat, indien de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken te eeniger tijd, om gewichtige redenen van verdenking, het noodig oordeelen zou, tot behoud van de eenigheid en de zuiverheid der leer, van ons te eischen eene nadere verklaring van ons gevoelen over eenig stuk der Gereformeerde belijdenis, wij ten allen tijde daartoe bereid zijn.

Een en ander op poene, dat wij, hiertegen doende, van onze diensten zullen worden gesuspendeerd”.

BIJLAGE B.

„De Synode instrueere de Curatoren aangaande den datum, na welken zij de roepende Kerk voor de Generale Synode niet behoeven uit te noodigen, deze samen te roepen om over de vervulling van eene vacature in het College van Hoogleeraren te oordeelen”.

BIJLAGE C.

„Om tot het Candidaats-examen (B) toegelaten te worden, moet de aspirant ten minste sinds één jaar tot het H. Avondmaal toegelaten lid zijn van eene der Gereformeerde Kerken”.

BIJLAGE II.
(Art. 13).

Rapport Generale Kas voor hulpbehoevende Kerken.

*Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland
te houden 27 October a.s. te 's Gravenhage.*

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders.

De Deputaten voor de Generale Kas voor hulpbehoevende Kerken naar Art. XI K.O. hebben bij dezen de eer, het volgende rapport aan te bieden, betreffende den arbeid door hen verricht en den staat der Kas over de jaren Augustus 1911—Augustus 1914.

Ingevolge het verzoek, door de Generale Synode van Zwolle, blijkens Art. 30 der Acta, toegevoegd aan de vernieuwde benoeming van Deputaten, om n.l. „de zaak dezer Kas krachtiger dan tot dusver te behartigen”, terwijl daarbij tevens het mandaat van Amsterdam (zie Acta Art. 66) vernieuwd werd, is door Deputaten in September 1911 eene vergadering gehouden, ten einde te overwegen op welke wijze aan den wensch der Synode zou kunnen voldaan worden.

In deze samenkomst werd Ds B. VAN SCHELVEN opnieuw tot Voorzitter der Deputaten aangewezen, terwijl in de plaats van Br. FUKKINK uit Utrecht, die wegens hoogen leeftijd voor de functie van Penningmeester niet meer in aanmerking wenschte te komen, tot Secretaris-Penningmeester werd benoemd Ds H. MEIJERING te Katwijk a./d. Rijn. Een woord van warmen dank aan Br FUKKINK, die zoovele jaren en met zoo groote accuratesse de finantiën dezer Kas beheerde, mag hier voorzeker niet achterwege blijven en zal, zonder twijfel, ook de volle instemming der Synode hebben.

Deputaten, vervolgens zich nauwkeurig op de hoogte stellende van den stand der zaken in het algemeen, alsook van de bescheiden betreffende de Kerk van Kootwijk in het bijzonder, kwam het hun noodzakelijk voor, niet enkel met de niet-collecteerende Classes te correspondeeren, maar tevens door bemiddeling van de Provinciale Deputaten zooveel mogelijk te informeeren, wat er in de respectieve Provincies voor hulpbehoevende Kerken op financieel gebied gedaan wordt; terwijl in het bijzonder met de Kerk van Kootwijk en de Particuliere Synode van Gelderland moest gecorrespondeerd, aangezien bij onderzoek bleek, dat in de laatste jaren niet volgens de vroeger gemaakte afspraak, wat de bijdragen aan deze Kerk betreft, ten nadeele der Generale Kas werd gehandeld.

Wat het resultaat betreft van het onderzoek naar hetgeen in de verschillende Provincies voor hulpbehoevende Kerken gedaan wordt, ofschoon dit niet, gelijk Deputaten bedoeld en gehoopt hadden, een zuiver overzicht gaf van de financieele verhoudingen ten dezen opzichte, in verband met de bijdragen aan de Generale Kas, zoo mag toch geconstateerd, dat mede ten gevolge van deze werkzaamheden de inkomsten der Generale Kas zijn versterkt geworden. Een later door den Secretaris-Penningmeester opnieuw ingesteld onderzoek aan het adres der Classicale Deputaten voor Hulpbehoevende Kerken bracht nader tot het doel en stelde hem in staat een tamelijk volledige statistiek op te maken, welke hierbij gaarne ter inzage voor de Synode wordt overgelegd.

De onderhandelingen met de Kerk van Kootwijk en de Particuliere Synode van Gelderland, zowel mondeling als schriftelijk gevoerd, hadden tot resultaat dat de bijdrage uit de Generale Kas aan deze Kerk met f 50.— werd verminderd en van f 840.— teruggebracht op f 790.—.

Gelijk reeds boven gememoreerd werd, was de staat der Kas over deze jaren vooruitgaande. Wel bleven ook nu enkele Classes achterwege in het zenden van bijdragen en zonden andere inplaats van het $\frac{1}{3}$ deel der collecten een vaste som, maar dit aantal wordt toch steeds kleiner, terwijl de bijdragen over het algemeen iets naar boven gingen. Werd, blijkens het verslag in de Acta der Synode van Zwolle opgenomen, in het boekjaar 1910/'11 slechts f 1376,69⁵ ontvangen, over het boekjaar 1911/'12 bedroegen de zuivere inkomsten f 1582,98, terwijl in 1912/'13 als zoodanig kon worden geboekt de som van f 1664,27 en in 1913/'14 f 1733,49. Alzoo een geleidelijke vooruitgang.

Wat de uitkeeringen betreft, zoo kon, bij gebreke van eenig Kassaldo van beteekenis, in het boekjaar 1911/'12 nòch aan de kerk van Hijken, nòch aan die van Helmond eenige uitkeering worden gedaan. Alleen de verplichting aan de Kerk van Kootwijk en de steun aan de Catechiseermeesters kon uit de inkomsten worden bestreden. In het boekjaar 1912/'13 daarentegen werd aan beide eerstgenoemde Kerken ieder f 100.— uitgekeerd terwijl in het laatste jaar 1913/'14 niet slechts aan de Kerk van Hijken weder een bedrag van f 100.— kon worden gegeven, maar aan die van Helmond overeenkomstig den wensch der Synode zelfs het volle bedrag van f 300.— kon worden gezonden. Zal ongetwijfeld deze laatste mededeeling door Uwe vergadering met blijdschap worden vernomen, in verband met de dringende behoefte dezer Kerk aan een eigen Predikant, Deputaten kunnen daarbij nog melden, dat de staat der Kas, bij behoud van ongeveer dezelfde inkomsten als over deze laatste drie jaren, het zal toelaten ook voor de

komende jaren aan Helmond dezelfde som uit te keeren. Het kwam hun n.l. in verband hiermede noodzakelijk voor, zoo mogelijk eenig kasgeld te vormen; hetgeen tot hunne blijdschap is mogen gelukken, en waarom zij dan ook vrijmoedigheid hebben Uwe vergadering te adviseeren, om Deputaten te machtigen, aan Helmond voor 't vervolg de som van f300.— toe te zeggen, zoodra deze Kerk n.l. in het bezit van een eigen Predikant zal gekomen zijn. Als van zelf ligt in deze machtiging dan opgesloten, dat Deputaten vrijheid hebben, om bij onverhoopte vermindering van de ontvangsten en het niet toereikende van het kassaldo voor deze, alsdan ook verplichte, uitgave, daarin op de een of andere wijze te voorzien.

Wat voorts de bijdragen aangaat, zoo kunnen Deputaten tot hunne blijdschap constateeren, dat de Classis Grootegast thans voor het eerst ontbreekt onder de namen der Classes, die in het geheel geen bijdrage zonden. Op herhaald schrijven werd vanwege deze Classis in het boekjaar 1912/13 eindelijk een bijdrage ontvangen. Tot hun spijt moeten zij er echter aan toevoegen, dat, blijkens nadere informatie, dit slechts als een gift voor één keer was bedoeld. Zij vertrouwen evenwel, dat deze Classis daarop wel zal terugkomen. Uit de Classes Arnhem en Tiel werden over deze drie jaren geen bijdragen in de Generale Kas gestort; de Classes Workum, Harderwijk en Apeldoorn zonderden slechts één keer iets af en evenzoo de Classis Axel en dan nog slechts van enkele Kerken dier Classis. Of het argument, door de Classes der Provincie Gelderland hiervoor aangevoerd, dat deze Provincie zooveel heeft te doen, inzonderheid ook voor de Kerk van Kootwijk, genoegzame reden ter verontschuldiging is, meenen Deputaten te moeten betwijfelen, aangezien er meerdere Provincies zijn, die eveneens ruim bedeeld zijn met hulpbehoevende Kerken en nochtans zich aan de gestelde orde ten opzichte van de Generale Kas houden. Voorts zijn er enkele Classes, welke, in plaats van het $\frac{1}{3}$ gedeelte der collecten, jaarlijks eene vastgestelde som aan de Generale Kas afdragen. Een wijze van doen, die zeker niet is aan te bevelen, te meer waar deze bedragen met het oog op het aantal Kerken van sommige dezer Classes (als b.v. Appingedam) reden gaven tot twijfel, of daardoor wel aan de gestelde verplichting wordt voldaan. Vanwege de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Noordelijk Gedeelte) en Zuid-Holland (Zuidelijk Gedeelte) wordt eveneens jaarlijks een vaste bijdrage aan de Generale Kas gezonden, aangezien de steun, aan hulpbehoevende Kerken in deze Provincie verleend, op zoodanige wijze is geregeld, dat hiervoor in onderscheidene Kerken geene collecten worden gehouden. Dat echter deze bijdragen, naar verhouding, verhoogd worden, schijnt Deputaten alleszins billijk.

Ten slotte kunnen Deputaten nog mededeelen, dat door hen ook is uitvoering gegeven aan het mandaat der Synode van Zwolle in zake de ondersteuning van Catechiseermeesters, die door de Kerkelijke actie van 1886 in finantieele moeielijkheden geraakt zijn. Na de noodige informaties, is door hen aan een viertal Broeders, hiervoor in aanmerking komende, een gezamenlijk bedrag van f 500.— uitgekeerd.

Meenende met bovenstaand rapport te kunnen volstaan, danken Deputaten voor het in hen gestelde vertrouwen en verzoeken de Generale Synode aan het in het rapport voorgestelde in zake de Kerk van Helmond wel hare goedkeuring te willen schenken, haar toebiddende de leiding des H. Geestes bij al den arbeid, welken zij heeft te verrichten.

Namens Deputaten voor de Generale Kas voor
Hulpbehoevende Kerken naar Art. 11 K. O.

H. MEIJERING, *Rapporteur.*

Ontvangsten en Uitgaven van 1 Augustus 1913 tot 31 Juli 1914.

ONTVANGSTEN.			UITGAVEN.		
1913	Saldo vorig boekjaar . . . f	451.10 ⁵		Aan de Kerk van Kootwijk . . . f	790.—
	Classe Dokkum	47.89		" " " " Hijken	100.—
	" Breukelen	35.90		" " " " Helmond	300.—
	" Leeuwarden	44.—		" de Catechiseermeesters	500.—
	" Stadskanaal	46.66		" Reis- en Correspondentiekosten,,	10.92 ⁵
	" Zutphen	40.74		Kassaldo	483.67
	" Franeker	40.33			
	Prov. Z.-Holland (Z.D.)	41.25		Totaal f 2184.59 ⁵	
	" Z.-Holland (N.D.)	50.—		H. MEIJERING LZN.	
1914	Classe Almkerk	25.87 ⁵		Secret.-Peningmeester.	
	" Hallum	18.68 ⁵		Katwijk a. d. Rijn.	
	" Warffum	100.—			
	" Groningen	70.—			
	" Appingedam	25.—			
	" Klundert	31.36			
	" Middelburg	45.—			
	" Kollum	34.48			
	" Amsterdam	100.—			
	" 's Hertogenbosch	16.73			
	" Drachten	25.—			
	" Heerenveen	35.—			
	" Amersfoort	45.—			
	" Bolsward	22.80			
	" Winschoten	21.—			
	" Zutphen	41.65			
	" Workum	20.—			
	" Utrecht	100.—			
	" Haarlem				
	" Alkmaar				
	" Enkhuizen				
	" Edam				
	" Goes	40.64			
	" Tholen	20.—			
	" Zierikzee	20.16			
	Prov. Drente	75.—			
	" Overijssel	166.67			
	" Z.-Holland (Z.D.)	41.25			
	" Z.-Holland (N.D.)	50.—			
	Totaal f 2184.59 ⁵				

Gezien en in orde bevonden door de
Commissie ad hoc, namens de Generale
Synode te 's Gravenhage 28 October 1914.

(w.get.)

D. MULDER.
M. VELTHUIS.

BIJLAGE III
(Art 14)

Rapport van de Deputaten voor de Generale Kas tot steun der verzorging van Emeriti-Predikanten, Predikants-weduwen en -weezen.

De Deputaten der Generale Synode voor de Generale Kas tot steun der verzorging van Emeriti-Predikanten, Predikants-weduwen en -weezen hebben de eer over het tijdvak 1911 tot 1914 aan de Generale Synode van 's Gravenhage het volgende te rapporteeren.

Door de Generale Synode van Zwolle werden tot Deputaten voor deze aangelegenheid benoemd Ds J A GOEDBLOED, Ds A SCHWELTZER, Br G J BRUGSMA, Br H BRINK en ondergeteekende. Tot hun leedwezen mocht Ds J A GOEDBLOED dit drie-jarig tijdperk niet met hen ten einde brengen. Aan het einde van 1912 werd hij plotseling door den dood weggenomen.

Met bijzondere waardeering herinneren zij in dit Verslag er aan, dat de overledene ongeveer 20 jaar lang als Deputaat en ook vele jaren als Voorzitter der Deputaten de belangen der Generale Kas met groote toewijding heeft behartigd. Zijne nagedachtenis zal ook daardoor in gezegend aandenken bij ons blijven.

In zijne plaats werd door de Classis Almkerk benoemd Ds A BRUMMEKAMP te Vrijhoeve-Capelle.

De werkzaamheden der Deputaten hadden deze drie jaren een geregeld verloop. De bijdragen der Particuliere Synoden kwamen tijdig in hun bezit, en zoo konden de uitkeeringen ook in goede orde plaats hebben. In zake den jaarlijkschen omslag hebben Deputaten met niet een der Particuliere Synoden eenige moeite gehad.

De statistiek betreffende de Emeriti-Predikanten, Predikants-weduwen en -weezen werd van jaar tot jaar bijgehouden. Dat hieraan voortdurend veel correspondentie is verbonden, behoeven Deputaten niet te zeggen.

Volgens de ingekomen opgaven is er, zooals de zaken nu staan, voor het Synode jaar 1914-'15 ongeveer f 93 000 noodig.

De uitgaven voor de verzorging naar Art 13 K O zijn dus nog altijd toenemende. De inkomsten daarentegen ook.

Met dank aan den HEERE GOD kan medegedeeld worden, dat van den heer J v S te S een gift inkwam voor de Generale Kas, groot f 291 67, dat aan legaten werd ontvangen van wijlen den heer E d V te H f 100 en van wijlen Mevrouw de Weduwe M G H geb D te H f 2000 —, beide vrij van successierechten.

Deze gelden, en ook de terugbetaalde uitgeleende gelden werden belegd in 3½ pct Aandeelen Nederlandsch Werkelijke Schuld.

Voorts moet worden gerapporteerd, dat na het overlijden van den heer Penningmeester van „Veldwijk”, Deputaten het verzoek van de familie ontvingen, om de Aandeelen in de Leeningen van „Veldwijk”, tot een bedrag van f 20 000 —, zijnde bezitting der Generale Kas, in ontvangst te willen nemen.

Daarbij bleek hun echter, dat de oorspronkelijke Nummers niet meer aanwezig waren, maar door Aandeelen van latere Leeningen vervangen.

Onder nadere goedkeuring der Generale Synode hebben Deputaten toen met het Bestuur van „Veldwijk” deze schriftelijke regeling getroffen, dat de Penningmeester van „Veldwijk”, ingeval de Generale Kas daaraan behoefte heeft, een of meer Aandeelen tegen 100 pct aan Deputaten zal uitbetalen.

Vervolgens heeft het Bestuur van „Veldwijk” zich verbonden de coupons, die bij de verwisselde Aandeelen na 1 Mei en na 1 Nov verschijnen, toch op 1 Mei en 1 Nov uit te betalen, zooals dit met de coupons der oorspronkelijke Aandeelen het geval is geweest.

Nog is aan Deputaten bekend geworden, dat er tal van Kerken zijn, die weigeren de Acte van emeriteering en pensioneerig aan de betrokken Predikanten uit te reiken.

Deputaten geven met het oog daarop beleefd aan de Generale Synode van 's Gravenhage in overweging om de te benoemen Deputaten op te dragen deze Kerken door de Classes op haar verzuim te wijzen in verband met hetgeen de Generale Synoden van Utrecht en Amsterdam daaromtrent besloten hebben.

De Bezittingen der Generale Kas zijn thans de volgende:

- No 1 f 20 000 — aan Aandeelen in de Geldleeningen van de Vereniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen te Veldwijk, rentende 4 pct, belast met vruchtgebruik
 - No 2 f 2200 — Obligatie ten laste van de Gereformeerde Kerk te Tholen, rentende 4 pct
 - No. 3 f 800 — aan Aandeelen in de Geldleening van de Geref Kerk te Baarn, rentende 3 pct
 - No. 4 f 5300 — aan Aandeelen Nederlandsch Werkelijke Schuld, rentende 3½ pct
- totaal nominaal f 28 300 —

Aan het einde van dit Verslag spreken Deputaten hunnen dank uit voor het herhaaldelijk in hen gesteld vertrouwen, verzoeken de Generale Synode van 's Gravenhage beleefd de in dit Rapport gedane vragen en voorstellen in welwillende overweging te nemen, en bidden haar in al hare inkomsten en over al haren arbeid in rijke mate den zegen des HEEREN toe.

W B RENKEMA, Rapporteur

Generale Kas Art. 13 K. O.

Staat van Ontvangst en Uitgaaf 1911 tot 1914.

1911—1912		1911—1912	
Aan Batig Saldo A ^o . P ^o	f 372.36 ⁵	Per toelage Particuliere Synoden	f 3856.30
„ Bijdragen Particuliere Synoden	„ 3700.—	„ Vergaderingskosten	„ 105.85
„ Giften en Legaten	„ 391.67	„ Correspondentie, Geldverzen-	
„ Rente-Rekening	„ 259.70	ding, Verschotten etc.	„ 46.14 ⁵
„ Verschil aankoop Effecten	„ 2.86	„ Saldo Kassa	„ 718.30
	<u>f 4726.59⁵</u>		<u>f 4726.59⁵</u>

1912—1913		1912—1913	
Aan Batig Saldo A ^o . P ^o	f 718.30	Per toelage Particuliere Synoden	f 2935.—
„ Bijdragen Particuliere Synoden	„ 3400.—	„ Vergaderingskosten	„ 50.80
„ Giften en Legaten	„ 100.—	„ Correspondentie, Geldverzen-	
„ Rente-Rekening	„ 213.70	ding, Verschotten etc.	„ 32.25
„ Uitgeloot Aandeel	„ 100.—	„ Fondsen-Rekening	„ 560.16
	<u>f 4532.—</u>	„ Saldo Kassa	„ 953.79
			<u>f 4532.—</u>

1913—1914		1913—1914	
Aan Batig Saldo A ^o . P ^o	f 953.79	Per toelage Particuliere Synoden	f 2497.50
„ Bijdragen Particuliere Synoden	„ 2100.—	„ Vergaderingskosten	„ 48.20
„ Giften en Legaten	„ 2000.—	„ Correspondentie, Geldverzen-	
„ Rente-Rekening	„ 261.25	ding, Verschotten etc.	„ 33.90
		„ Fondsen-Rekening	„ 276.79
		„ Fondsen-Rekening	„ 2113.06
	<u>f 5315.04</u>	„ Saldo Kassa	„ 345.59
			<u>f 5315.04</u>

Nagezien en accoord bevonden.
De Commissie uit de Deputaten der Generale
Kas volgens Art. 13 K. O.

29 Juli 1914

(w. g.) A. SCHWEITZER.
H. BRINK.
G. J. BRUGSMA.

W. B. RENKEMA,

Rapporteur.

BIJLAGE IV
(Art 25)

**Rapport van de Deputaten voor Correspondentie
met Buitenlandsche Kerken**

Aan de Generale Synode der Gereformeerde Kerken te 's Gravenhage

Welverwaarde en Eerwaarde Broeders

Veel hebben Deputaten voor de Correspondentie met Buitenlandsche Kerken der Synode ditmaal niet te rapporteeren

Kort na de zitting der vorige Synode kwam bij ons in de vriendelijke uitnodiging van de Classis der Oud Geref Kerken in het Graafschap Bentheim in Oost-Friesland, onzerzijds een afgevaardigde te zenden naar haar vergadering van 16 en 17 April 1912. Daartoe werd door Uwe Deputaten aangewezen Ds DE GEUS van Lemmer, die deze taak bereidwillig op zich nam en bij Deputaten een verslag indiende van zijn bezoek op de vergadering te Bentheim, dat zij hierbij overleggen [Bijlage I]

Van de afgevaardigden der Belgische Zendingkerk ter Synode 1911 kwam een dankbetuiging in voor de toezending der Acta. Evenzoo van Dr SIMPSON te Edinburgh namens de *United Free Church of Scotland*. Deze Kerk en de *Calvinistic Methodist Church of Wales* waren met de *Christelyk Gereformeerde Kerk van Amerika* de eenige, die de Acta van hare laatste Synode aan Deputaten toezonden, ofschoon alle Kerken, met welke de Gereformeerde Kerken in correspondentie zijn, verzocht werden het te doen.

Van de *Belgische Zendingkerk* kwam in 1912 de uitnodiging in een of meer afgevaardigden te zenden naar hare Synode te Luik, 8-10 Juli 1912, en nu in 1914 eenzelfde verzoek met het oog op hare Synode te *Charleroi*, eveneens in de maand Juli. Deputaten hebben beide malen moeten berichten geen afgevaardigden te kunnen zenden, maar deden namens de Gereformeerde Kerken de beste wenschen voor den arbeid der Zendingkerk onder Rome aan hare Synode toekomen.

Van de *Gereformeerde Kerk van Zuid Afrika* kwam tot Uwe Deputaten het verzoek Prof. Dr BAVINCK aan te wijzen als afgevaardigde naar hare Synode, in 1913. Deze, hierover om inlichting gevraagd, verklaarde in geen geval in 1913 zulk een afvaardiging te kunnen aanvaarden.

Insgelijks richtte de *Christelyk Gereformeerde Kerk van Amerika* het verzoek tot Uwe Deputaten een afgevaardigde te zenden naar de Synode, die dit jaar gehouden werd te *Rovland* (Chicago) 17 Juni en volgende dagen. Nadat pas op een vorige Synode Prof. Dr BOLWMAN van Kampen onze Gereformeerde Kerken vertegenwoordigde, meenden Deputaten, ook met het oog op de Synode *onze* Kerken, dit jaar geen poging hiertoe te kunnen doen.

Deputaten richtten een schrijven tot de *Oud Geref Kerk* van het *Graafschap Bentheim* in *Oost Friesland* met vriendelijk verzoek om inlichting in zake hare verbreking van de correspondentie met de *Evangelische Kirche te Gollitz*, met welke, evenals met die te *Briestau*, de Gereformeerde Kerken in correspondentie zijn.

Met de meeste welwillendheid is aan dit verzoek voldaan en kunnen Uwe Deputaten de toegezonden missive hierbij overleggen, waardoor de Synode in de gelegenheid is te oordeelen, hoe namens onze Kerken in dezen dient gehandeld [Bijlage II]

De vraag heeft Uwe Deputaten bezig gehouden, of de uitnodigingen tot dezelfde Kerken gericht kunnen blijven, met welke de Gereformeerde Kerken tot heden in correspondentie zijn, daar reeds meermalen de vrees is geopperd, dat niet alle nog staan op den bodem der belijdenis conform den Woorden GODS. Deputaten oordeelden eenvoudig naar hunne lastgeving te moeten handelen, maar met de nadrukkelijke aanduiding, bij de uitnodiging, van den grondslag, waarop de Gereformeerde Kerken in Nederland staan en waarop de uitgenoodigde Kerken evenzoo geacht worden te staan.

De navolgende uitnodigingen tot het zenden aan afgevaardigden naar de Synode te 's Gravenhage zijn gezonden:

- 1 Aan de *Christelyk Gereformeerde Kerk van Amerika*,
- 2 „ *the Reformed Church of Amerika*,
- 3 „ *de Oud-Gereformeerde Kerken van Bentheim en Oost-Friesland*,
- 4 „ *de Belgische Zendingkerk*,
- 5 „ *de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika*,
- 6 „ *de Nederduitsche Gereformeerde Kerk van Zuid Afrika*,
- 7 „ *the Original Secession Church of Scotland*,
- 8 „ *the United Free Church of Scotland*,
- 9 „ *the Free Church of Scotland*
- 10 „ *the Presbyterian Church of England*,
- 11 „ *the Methodist Calvinistic Church of Wales*.

Van de *Christelyk Gereformeerde Kerk van Amerika* is bericht ingekomen, dat afgevaardigd is naar de Synode Dr J. VAN LONKHUYZEN van *Grand-Rapids*. [Zie Bijlage IIa].

Van de *Reformed Church of America*, dat haar vertegenwoordigen zal Rev. JAMES F. ZWEMER D. D. primus of Rev. VETH VAN DER WERF van Holland (Michigan) secundus. [Bijlage III]. Deze laatste zond zijn lastbrief in met vermelding, dat de primus verhinderd is.

De *Belgische Zendingkerk* zond bericht, dat ditmaal geen afgevaardigde kan worden gezonden. [Bijlage IV].

De *Oud-Gereformeerde Kerken van het Graafschap Bentheim en Oost-Friesland* vaardigden af: Prof. J. JÄGER te Emden en Ds E. KOLTHOFF te Veldhausen als primi. Hunne secundi zijn: Ds G. HUSMANN te Irrhove en Ds M. UYTENHOUDT te Emlichheim. [Bijlage V].

Van de *Free Church of Scotland* gewerd bericht, dat afgevaardigd is ter Synode Mr ARCHIBALD M. NEILAGE, *Editor*, Hope str. 93 *Glasgow*. [Bijlage VI].

Van de *Calvinistie Methodist Church of Wales*, dat afgevaardigd zijn: the Rev. D. E. JENKINS, *Deubigh, N. Wales* and Councillor D. I. DAVIES, *Plán Castell Deubigh, N. Wales*. [Bijlage VII].

Van de *United Free Church of Scotland*, dat geen afgevaardigde kan worden gezonden waarom schriftelijk hare groeten worden toegezonden met de beste heilwenschen voor haar welslagen aan de Synode. [Bijlage VIII].

Van de *Nederlandsche Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika*, dat geen afgevaardigde harerzijds naar de Synode kan worden gezonden. [Bijlage IX.]

Ten gevolge van de noodzakelijk geworden verdaging der Synode hebben de afgevaardigden uit Amerika, daartoe reeds in Nederland tegenwoordig, kennis gegeven, dat zij de terugreis naar Amerika moesten aanvaarden.

De afgevaardigden uit *Engeland* en *Schotland* zijn nader aangeschreven, doch hierop is geen bericht ingekomen.

Met den wensch, dat de HEERE met Zijn rijken zegen in het midden der Vergadering zij, hebben ondergeteekenden de eer te zijn

*Uwe Deputaten voor de Correspondentie
met de Buitenlandsche Kerken:*

B. VAN SCHELVEN, Praeses.

Js. VAN DER LINDEN, Scriba.

Den Haag, 26 October 1914.

NOTA. De onderscheidene bijlagen zijn gedeponereerd in het Archief.

BIJLAGE V.
(Art. 26).

Rapport in zake H 1.

De Particuliere Synode van Overijsel stelt voor, de Kerken met allen aandrang te herinneren aan de besluiten der Synode van 1896 en 1905, respectievelijk Art. 54 en 12 der Acta in zake het berichtgeven van verhuizing van leden eener Kerk.

Het komt uwe Commissie voor, dat door onze Kerkeraden meer dan tot hiertoe de hand dient gehouden te worden aan dat besluit. Immers is het van het grootste belang te achten, dat een Kerkeraad kennis ontvangt van de personen, die of door den doop of ook door belijdenis leden der Kerk zijn en zich metterwoon in de gemeente hebben gevestigd.

Uwe Commissie stelt dan ook Uwe Vergadering voor [volgt in Art. 26].

Namens de Commissie a. h.:

De Rapporteur,

J. BEEKMAN.

BIJLAGE VI.
(Art. 29).

**Rapport van de Deputaten tot oefening van het
Verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de
Theologische Faculteit der Vrije Universiteit.**

Welcerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Blijkens Art. 111 der Acta van de Generale Synode te Zwolle werden door deze als Deputaten voor de uitoefening van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit te Amsterdam aangewezen: Ds P. J. W. KLAARHAMER (met de samenroeping belast), Ds H. HOEKSTRA, Dr P. A. E. SILLEVIS SMITT, Ds J. A. GOEDBLOED, Ds J. D. VAN DER MUNNIK, Ds W. BREUKELAAR en Ds W. H. GISPEN.

Overeenkomstig Art. 8 hunner Instructie hebben deze Deputaten de eer U het volgende schriftelijke rapport van hunnen arbeid aan te bieden, daaraan als Bijlage toevoegende de rekening en verantwoording hunner uitgaven.

Samenstelling. In de samenstelling van hun College kwamen de volgende wijzigingen: Dr P. A. E. SILLEVIS SMITT werd 11 September 1912 tot Hoogleraar aan de Vrije Universiteit benoemd en hield daardoor op tot hunnen kring te behooren. Uwe Deputaten hebben hem een schrijven gezonden, waarin zij hem hartelijk dank betuigden voor de vele, belangrijke diensten, door hem als Deputaat en Secretaris verricht. In zijn plaats werd, overeenkomstig het blijkens Art. 112 der Acta van Zwolle bepaalde, en op voordracht van Deputaten, door de Classis Amsterdam in hare vergadering van 12 Maart 1913 Dr J. C. DE MOOR van 's Gravenhage benoemd.

Ds J. A. GOEDBLOED werd 15 April 1913 door den dood weggenomen, zeer betreurd ook in den kring van Deputaten, van welken hij sinds de Synode van Utrecht (1905) deel uitmaakte. Ds W. BREUKELAAR heeft Deputaten bij de begrafenis vertegenwoordigd. In zake de voorziening in deze vacature besloten Deputaten in hunne vergadering van 28 Mei 1913 aan de Classis Almkerk mede te deelen, dat zij voor den goeden gang des werks voorziening in deze vacature niet noodig achtten, en eerder geneigd waren, omdat hun arbeid paarsgewijze pleegt te geschieden, aan de Generale Synode voor te stellen hun getal op zes te laten. De Classis Almkerk heeft goedgevonden, overeenkomstig dit advies, geene benoeming te doen.

Artikel 2 der Instructie. In de vergadering van 18 October 1911 werd tot voorzitter en secretaris gekozen resp. Ds P. J. W. KLAARHAMER en Dr P. A. E. SILLEVIS SMITT. Na het aftreden van laatstgenoemde nam Ds W. BREUKELAAR het secretariaat waar, dat vervolgens, nadat Dr J. C. DE MOOR in het College van Deputaten had zitting genomen, aan dezen werd opgedragen. Telken male is van het adres van den secretaris kennis gegeven aan H.H. Directeuren der Vereeniging en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit. Het beheer der geldmiddelen was toebetrouwd aan Ds W. BREUKELAAR.

Artikel 3 der Instructie. Uwe Deputaten hebben, doorgaans twee aan twee, naar vasten rooster, de Colleges in de Theologische Faculteit bijgewoond, zoomede eenige examens en promoties, alsook de inaugureele oraties der Professoren GROSHEIDE en SILLEVIS SMITT. Over het algemeen genomen heeft het verrichten van dit deel hunner taak hen versterkt in de overtuiging, welke zij door hun vroegeren arbeid verkregen hadden, dat de opleiding tot den Dienst des Woords aan de Theologische Faculteit uitnemend wel is toebetrouwd. Aanmerkingen aangaande het gehoorde behoeften niet gemaakt te worden.

Artikel 4 der Instructie. Telken jare verzonden Uwe Deputaten eene missive aan de Particuliere Synoden, als gevolg waarvan een tweetal brieven bij hen inkwam.

De eerste, van Deputaten ad Art. 49 K. O. der Particuliere Synode van Groningen, gaf bezwaren te kennen aangaande eene preek, bij een peremptoir examen voorgedragen. Deputaten hebben daarop geantwoord, dat door het optreden van den nieuwen Hoogleraar voor de ambtelijke vakken, zoo zij hoopten, wat in het onderwijs der Homiletiek mocht ontbroken hebben thans wel zou worden aangevuld.

De tweede, van Deputaten ad Art. 49 K. O. der Particuliere Synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte), deelde mede, dat, behoudens uitzonderingen, de kennis der Hebreeuwsche taal en van de Dogmatiek bij de candidaten, die binnen dit ressort examen deden, te wenschen overliet. Uwe Deputaten hebben besloten te antwoorden, dat zulke niet gepreciseerde opmerkingen hun niet voldoende gelegenheid geven om zoo noodig op te treden, waarom zij nadere omschrijving en motiveering verzocht hebben.

Artikel 5 en 6 der Instructie. Deze Artikelen behoeften niet uitgevoerd te worden, aangezien er bij Deputaten geen bezwaar bestond om gunstig te adviſſeren aangaande de benoeming van Dr F W GROSHEIDT en Dr P A E SILLEVIS SMIT tot Hoogleeraar

- Artikel 7 der Instructie.** Overeenkomstig dit Artikel hebben Uwe Deputaten
- a naar Artikel 4 van het Contract (met het oog op de geschiktheid van het onderwijs voor opleiding tot den Dienst des Woords) aangedrongen op voorziening in de vacature BIFSIERVELD, en daarbij ook opgemerkt, dat het vak Exegese Nieuwe Testament naar hun oordeel al de kracht van een Hoogleeraar vereischte Den 14^{den} December 1911 had hun Moderamen dienaangaande eene bespreking met de Theologische Faculteit, waaruit bleek, dat deze diligent was in zake de benoeming van Hoogleeraren, welke 11 September 1912 dan ook heeft plaats gehad
 - b naar Artikel 8 van het Contract jaarlijks de Series Lectionum ontvangen Deze gaven geen aanleiding tot opmerkingen Slechts werd (in 1913) de aandacht der Faculteit erop gevestigd, of het leervak Canoniek des O T wel voldoende tot zijn recht kwam met het oog op de geschiktheid van het onderwijs voor opleiding tot den Dienst des Woords, en vernamen Uwe Deputaten met instemming uit een schrijven der Theologische Faculteit, dat naar het oordeel van deze het aantal College uren te groot was, waarom eene wijziging in de Series werd aangebracht (1913)
 - c naar Artikel 12 van het Contract in de bovengenoemde conferentie met de Theologische Faculteit geconstateerd, dat deze met Deputaten eenstemmig oordeelde over de noodzakelijkheid, om ernstig op de leer en den levenswandel der Theologische studenten toe te zien Het bleek Uwen Deputaten in een bepaald geval, dat de Faculteit diligent was

Opricht der Synode van Zwolle. Overeenkomstig de opdracht, aan Deputaten gegeven door de Synode van Zwolle (Art 107), om hunne aandacht te wijden aan het onderwijs, dat gegeven wordt in de Historia Sacra, om te beoordeelen, of dit onderwijs geacht kan worden te beantwoorden aan den eisch der geschiktheid voor de opleiding tot den Dienst des Woords in onze Kerken, hebben zij aan de Theologische Faculteit medegedeeld, dat het College in de Historia Sacra, hoewel een Theologisch vak, onttrokken is aan hun toezicht, aangezien het gegeven wordt in de Litterarische Faculteit, en dat, naar het oordeel van Deputaten, dit vak niet voldoende tot zijn recht komt, waar het slechts gedurende een jaar, als toegevoegd aan de Archaeologie gedoceerd wordt aan de propaedeuten, weshalve zij in overweging gaven, of dit ook niet in de Theologische Faculteit een uur per week zou kunnen worden gedoceerd In bovenvermelde bespreking met de Theologische Faculteit bleek deze geneigd, aan de geopperde bezwaren tegemoet te komen, en na het optreden van Dr SILLEVIS SMIT als Hoogleeraar is aan den wensch der Synode van Zwolle voldaan, doordat aan dezen het onderwijs in de Historia Sacra is opgedragen

Aan het einde van hun rapport mogen Deputaten ook thans met dankbaarheid constateeren, dat hunne verhouding tot de Theologische Faculteit niets te wenschen overliet, en deze geheel aan de eischen, welke de Kerken moeten stellen voor de opleiding tot den Dienst des Woords, zoomede aan de bepalingen van het Contract met de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag heeft voldaan

Voorstellen. Ten slotte veroorloven Uwe Deputaten zich U voor te stellen

- 1 aan de nieuw te benoemen Deputaten wederom een crediet van f 600 — ter beschikking te stellen,
- 2 indien daartegen bij U geen overwegend bezwaar bestaat, in afwijking van het bepaalde bij Artikel 130 der Synode van Amsterdam, geen zeven, doch zes Deputaten te benoemen voor dezen arbeid, omdat dit voor het paarsgewijze te verrichten werk beter is
- 3 U te verzoeken (bv twee of drie) secundi aan te wijzen, om bij eventueele vacature te kunnen invallen, aangezien het wenschelijk kan geacht worden, dat de Synode deze benoeming aan zich zelf houde

Moge de GOD aller genade den arbeid der Theologische Faculteit aan de Vrije Universiteit tot rijken zegen stellen voor de Gereformeerde Kerken, en bestrale Hij Uwe Vergadering met Zijn onmisbaar en onwaardeerbaar licht!

Aldus vastgesteld in de Vergadering van Deputaten, den 1sten Juli 1914 te Utrecht gehouden

Namens hen

J C DE MOOR, Rapporteur

BIJLAGE VIa.
(Art. 29).

Finantieel rapport van de Deputaten der Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland tot oefening van het Verband tusschen de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit.

De Deputaten tot de oefening van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit hebben deze drie jaren voor reis- en verblijfkosten, porto's, papier en drukloon uitgegeven een bedrag van f 583.72.

Op hun verzoek is dit bedrag door den Heer L. G. WEISZ, te Amsterdam aan hen voldaan uit de door de Generale Synode te zijnen kantore voor dit doel gedeponeerde gelden, terwijl door de Deputaten van de ontvangen bedragen telkens quitantie is afgegeven.

Ter verantwoording hunner uitgaven doen de Deputaten hun Kasboekje met de noodige bescheiden dit rapport vergezellen.

Zaandam, 8 Juli 1914.

W. BREUKELAAR.

BIJLAGE VII.
(Art. 30).

Rapport van de Deputaten voor de Correspondentie der Kerken met de Hooge Overheid.

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Deputaten voornoemd, en wel, naar Art. 111 van de Acta der Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te Zwolle in 1911, de Broeders Dr A. BRUMMELKAMP, Prof. M. NOORDTJIZ en Prof. Mr D. P. D. FABIUS, hebben bij deze de eer U rapport uit te brengen van hunne verrichtingen van 2 September 1911 tot op den 26sten dezer.

I. Die verrichtingen hebben *allereerst* betrekking op de *Lyst* der Kerken bij de Hooge Overheid. Daarop zijn *de volgende veranderingen* gebracht:

a. door *institueering* van Kerken. Er zijn namelijk *acht* Kerken tot *openbaring* gekomen en wel:

onder No. 890	de Gereformeerde Kerk te	<i>Klaaswaal</i> ;
" " 891	" " " "	" " <i>Koog-Zaandijk</i> ;
" " 892	" " " "	" " <i>Wieringen</i> ;
" " 893	" " " "	" " <i>Drimmelen</i> ;
" " 894	" " " "	" " <i>Kommerzijl</i> ;
" " 897	" " " "	" " <i>Nieuwlande</i> ;
" " 899	" " " "	" " <i>Vlachtwedde</i> ;
" " 900	" " " "	" " <i>Onderdendam</i> .

Derhalve *twee* minder dan in de vorige Synodale periode.

b. Door *ineensmelting* verkregen daarop een *nieuw* nummer n.l. deze *vier*:

onder No. 889	de Gereformeerde Kerk te	<i>Spyk</i> ;
" " 895	" " " "	" " <i>Velp</i> ;
" " 896	" " " "	" " <i>Axel</i> ;
" " 898	" " " "	" " <i>Steenwijk</i> .

Dus *drie* minder dan in 't voorafgaande tijdvak.

c. Van *opheffing* van Kerken werd den Deputaten niets bekend.

Dientengevolge is het getal der Gereformeerde Kerken *698*.

Nog op 19 plaatsen zijn er *Combinaties*.

II. Voorts waren hun de *volgende werkzaamheden* opgedragen:

a. In verband met Art. 99 der vorige Generale Synode „de Hooge Regeering

te verzoeken de reglementen voor de gevangenissen zoodanig te wijzigen, dat de gevangenen bezoek kunnen ontvangen van den predikant der Kerk, waartoe zij behooren, al of niet in tegenwoordigheid van beambten".

Hoe welwillend de Minister ook was en hoezeer hij zooveel mogelijk wilde medewerken tot het verkrijgen van meerdere vrijheid, hij kon, bij de eigenaardige samenstelling der besturen, niet alles doen tot wijziging der reglementen. Hij wilde echter, waar men bij verschil zich op hem beriep, gaarne zooveel mogelijk steunen.

b. Naar het besluit bij Art. 100 der vorige Generale Synode omschreven, van den Minister van Finantiën, door wetsduiding van Art. 27 der Zegelwet, te verkrijgen *vrystelling van zegelrecht voor extracten van het huwelijksregister*, noodig voor Kerkelijke huwelijksbevestiging.

De Minister zou trachten aan dit verzoek te voldoen, gelijk ook geschied is.

c. Ten opzichte van het bij Art. 102 der vorige Generale Synode in zake de bevordering van de *wederinvoering van de doodstraf*, door samenspreking van de Deputaten met Hare Majesteit de Koningin te verkrijgen, zijn wij niets gevorderd. Voor eene audiëntie traden telkens verhinderingen van verschillenden aard op, hoe dikwerf ook Deputaten er naar stonden.

III. Gewone loopende zaken, door Uw Deputaten verricht, daarlatende, *verzoeken zij ten slotte Uwe Vergadering aan dit rapport weder in het algemeen hare goedkeuring te willen verleenen.*

Met de bede, dat de HEFRE onze GOD genadig Zijn rijken zegen over al Uwen arbeid gebiede, leggen Deputaten hun mandaat in Uw midden neder!

Namens Deputaten voornoemd:

M. NOORDTZIJ, *Secretaris.*

BIJLAGE VIII.
(Art. 31).

**Rapport van de Deputaten voor het bijwonen der
Peremptoire Examina in Bentheim en Oost-Friesland.**

Bij Uwe Deputaten tot bijwonen der Peremptoire Examina in Bentheim kwam geen verzoek in om hulp te verleenen.

Aan de door de Synode van 1911 aangewezen Deputaten voor deze Examina is een broeder ontvallen, en wel broeder TH. OEGEMA.

Namens Deputaten voornoemd:

C. C. SCHOT Cn.

BIJLAGE IX.
(Art. 32).

Rapport in zake J 1, 2.

Uwe Commissie, aangewezen om advies te geven omtrent punten J 1 en 2 van het Agendum, heeft de eer het volgende te rapporteeren:

Door haar is nagezien de Staat van Ontvangsten en Uitgaven over de laatste drie jaren, ingediend door de Deputaten voor Hulpbehoevende Kerken en voor ondersteuning van Catechiseermeesters, die door de kerkelijke actie van 1886 in moeilijkheden zijn geraakt. Vergeleken met de daarbij behorende bescheiden is deze rekening en verantwoording in de beste orde bevonden.

Uit het rapport van genoemde Deputaten bleek aan Uwe Commissie tot hare blijdschap, dat de aansporing der vorige Generale Synode hare uitwerking niet heeft gemist. Moest de vorige maal op teruggang in ontvangsten worden gewezen, met voldoening mag nu belangrijke vooruitgang worden geconstateerd.

Deputaten hebben zich beijverd een onderzoek in te stellen bij de verschillende Classes, ten einde een beter overzicht te verkrijgen, wat in de verschillende Kerken voor deze zaak werd gedaan. De vrucht van dat onderzoek is neergelegd in een tamelijk volledige statistiek, waaruit blijken kan, in welke Classes er nog altijd Kerken gevonden worden, die hare roeping in dezen verzuimen. Dank zij de ijverige pogingen Uwer Deputaten kon niet alleen aan de verplichtingen tegenover de Kerk van Kootwijk worden voldaan, maar in 1913-'14 ook aan de Kerk van Hijken / 100.— en aan die van Helmond naar den wensch der vorige Synode / 300.— worden gezonden.

Ten slotte stelt Uwe Commissie aan de Synode voor om: [volgt in Art. 32].

De rapporteur,

D. MULDER.

BIJLAGE X.
(Art. 33).

Rapport van de Kerk van Utrecht in zake het zoeken van contact met de „Gereformeerde Gemeenten”.

Utrecht, den 29en Juli 1914.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders!

De Generale Synode van Zwolle, 1911, droeg aan de Gereformeerde Kerk van Utrecht op, om namens haar „een schrijven te richten tot al die Gereformeerde Kerken, waar ter plaatse ook eene Gereformeerde Gemeente is, om er bij haar op aan te dringen, dat zij contact zoeken met de Gereformeerde Gemeenten”. Zie Acta dier Synode Art. 23, 3.

De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Utrecht heeft aan die opdracht voldaan door een schrijven in bedoelden zin te doen toekomen aan de Kerken van Amsterdam, Axel, Barneveld, Beekbergen, Borsele, Bruinisse, Charlois, Delft, Doetichem, Enkhuizen, Geldermalsen, Giesendam, Goes, Gouda, 's Gravenhage, Ierseke, Kampen, Krabbendijke, Leiden, de Lemmer, Meliskerke, Middelburg, Nieuwerkerk, Oostkappelle, Ouderkerk a/d. Amstel, Oud-Beijerland, Ridderkerk, Rilland-Bath, Rotterdam, Rijssen, Scheveningen, (A en B), Terneuzen, Tholen, Vinkeveen, Vlaardingen (A en B), Waddingsveen, Westzaan, Zelhem.

Gij vindt een exemplaar van het aan deze Kerken verzonden schrijven als Bijlage A annex dit rapport.

Of en in hoeverre de betrokken Kerken aan het in dit schrijven vermelde besluit der Generale Synode van Zwolle gevolg hebben gegeven en welke resultaten hare bemoeiingen hadden, hiervan ontving de Kerkeraad tot zijn leedwezen geen andere mededeelingen dan die van den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Delft, van de Classis Middelburg en van de Kerk van Axel (A), die als bijlage B, C en D aan dit rapport zijn toegevoegd.

Advies of hulp werd van den Kerkeraad niet gevraagd.

Het komt hem voor, dat zijn meening: „dat de kans op welslagen voor het tegenwoordige zeer gering is” — helaas gebleken is juist te zijn.

En hij is van oordeel, dat die kans sinds 1911 nog kleiner is geworden.

Hij vreest, dat de daad van Ds W. DEN HENGST de Gereformeerde Gemeenten versterkt heeft in haar ongunstig oordeel over de Gereformeerde Kerken in Nederland, welk oordeel o.a. te vinden is op pag. 77 der Acta der Generale Synode van Zwolle.

Hierbij komt nog, dat voorstellen als de herziening van „de Staten-overzetting”, tot invoering van gezangen bij samenkomsten der Gemeente, e.d., zeer waarschijnlijk bij meerderen in die kringen het gevoelen ingang hebben doen vinden, dat onze Kerken niet voor *Gereformeerde* Kerken te houden zijn.

Terwijl bovendien de telkens oplevende twistig en strijd en de nimmer rustende

woelingen in den boezem onzer Kerken in droeve tegenspraak zijn met ons aandringen op eenheid aller Gereformeerden, en de werking van ons woord, dat om die eenheid roept, breken.

Het komt den Kerkeraad dan ook voor, dat het beter is, om voorloopig van alle verdere pogingen, om toenadering tusschen onze Gereformeerde Kerken en die Gereformeerde Gemeenten te bewerken, althans van de zijde onzer Generale Synoden af te zien. Blijvende de weg, in de boven bedoelde circulaire aangewezen, ten zeerste aan de betrokken plaatselijke Kerken aanbevolen.

Hij neemt de vrijheid, U in dien zin te adviseeren.

Het is zeker wel droef en te betreuren, dat dit het einde moet zijn van onze jarenlange pogingen.

Indien nu maar het gebed om de eenheid aller geloovigen, in het bijzonder om de eenheid aller geloovigen van Gereformeerde belijdenis, mocht toenemen, dan ware er toch nog vrijmoedigheid, om te hopen, dat die eenheid komen zal en dat de omstandigheden en de gezindheid der harten zich alzo zullen wijzigen, dat de tijdelijk gestaakte arbeid kan worden hervat.

Zij ook in deze zaak onze verwachting van Hem, Wiens bede is, „dat zij allen één zijn” en Die alle macht heeft in den hemel en op aarde.

Hij leide U door Zijn Geest en Woord en doe al Uwen arbeid welgelukken tot eere Zijns naams en tot opbouw der Kerken.

De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Utrecht:

Ds P. J. W. KLAARHAMER, h. t. *Praeses.*

J. P. DRECKMEIER, h. t. *Loco-Scriba.*

BIJLAGE A.

Utrecht, Mei 1912.

Aan den Eerwaarden Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders!

De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Utrecht heeft de eer, namens de Generale Synode van Zwolle het navolgende schrijven U toe te zenden en voor deszelfs inhoud met aandrang Uw ernstige aandacht te vragen.

Gelijk U bekend zal zijn, worden er reeds sinds vele jaren pogingen aangewend, om met wat in ons kerkelijk spraakgebruik „Kerken van min vaste formatie” worden genoemd, tot eenheid in het kerkelijk leven te komen.

Er is een tijd geweest, nu meer dan 20 jaren geleden, waarin het scheen, dat het der toenmalige Classis Middelburg zou gelukken, om die vereeniging en eenheid tot stand te brengen.

Doch het mislukte. En sinds bleef het tot nu toe een zoo goed als vruchteloos pogen.

Een groot bezwaar voor het voeren van onderhandelingen was, dat er bij deze Kerken zelve onderling zoo weinig saambinding en saamleven gevonden werd. Elke Kerk was volstrekt autonoom.

Eenige verbetering kwam hierin, doordien het grootste deel dezer Kerken tot vaster formatie is gekomen en nu niet enkel classicaal maar ook synodaal saamvergadert.

Hierdoor is het nu mogelijk, om met al deze Kerken saam te handelen.

Toch zijn wij het beoogde doel nog niet veel nader gekomen.

Na herhaalde correspondentie (te vinden in de Acta der Generale Synode van Utrecht pag. 133 tot 138 van Amsterdam pag. 143 tot 160 en in die der Generale Synode van Zwolle pag. 76 tot 82. Wij verzoeken U, daarvan kennis te nemen) heeft er eene conferentie plaats gehad tusschen Deputaten der Synode van „De Gereformeerde Gemeenten in Nederland” en Deputaten van onzen Kerkeraad.

Van deze conferentie en van het resultaat, waartoe zij leidde, kunt Gij lezen op pag. 77, 78 der Acta der Generale Synode van Zwolle.

De aandachtige lezing der stukken in de Acta der Generale Synoden van Amsterdam en van Zwolle zal U doen zien, dat er bij die Gemeenten in hoofdzaak twee bezwaren bestaan, waarop harerzijds het komen tot nadere onderhandelingen afstuit.

Het hoofdbezwaar is, dat zij van oordeel zijn, dat er in de Gereformeerde Kerken in leer en praktijk zóódanige afwijkingen van de Gereformeerde belijdenis en praktijk voorkomen, dat zij die Kerken nauwelijks voor Gereformeerde Kerken kunnen houden.

En het tweede bezwaar is, dat zij niet gelooven aan den ernst van het pogen onzer Synoden. En zij gronden dezen twijfel op de houding der locale Kerken ter plaatse, waar óók een hunner Gemeenten wordt gevonden.

Die locale Kerken doen geen enkele poging, zeggen zij, tot oefening van kerkelijke gemeenschap, en mede hierdoor bestaat er bij onze Gemeenten niet de minste begeerte of drang, om tot kerkelijke eenheid en samenleving met de Gereformeerde Kerken te komen.

Nu waren de op 26 October 1910 saámgekomen Broeders eenparig van oordeel, dat het eenige, wat voorshands met hope op goed resultaat te doen ware, zou zijn, dat de Generale Synode van Zwolle een schrijven richtte aan die Gereformeerde Kerken, naast welke ter plaatse eene Gereformeerde Gemeente of Oud-Gereformeerde Gemeente bestaat, met dringende opwekking, om in maniere als elk harer het beste zal dunken aanraking met die Gemeente te zoeken.

De Synode besloot, naar dit advies te handelen, (zie Art. 23, Acta 1911) en droeg aan de Kerk van Utrecht op, dit schrijven namens haar aan de betrokken Kerken te doen toekomen.

De Kerkeraad dezer Kerk kwijt zich nu hiermede van deze opdracht.

Dit zoeken van contact tusschen de beide locale kerkformaties heeft dus een tweeledig doel.

Voor eerst moet hierdoor aan die Gemeente het bewijs gegeven worden, dat het pogen, om tot eenheid en saámleven te komen, onzerzijds oprecht en ernstig gemeend is, en dat de locale Kerken daarmede instemmen op grond van de motieven in het schrijven namens de Generale Synode aangegeven (zie Acta 1905 en 1908).

Ten andere is de bedoeling, om die Gemeenten te overtuigen, dat de bezwaren op bovengenoemde conferentie tegen leer en praktijk onzer Kerken ingebracht, óf niet bestaan, óf niet in die mate bestaan, dat zij voldoende motief opleveren, om de gedeeldheid, die er in het kerkelijk leven bestaat tusschen zonen van hetzelfde huis, te bestendigen.

Namens de Generale Synode neemt de Kerkeraad de vrijheid, er met broederlijken ernst bij U op aan te dringen, toch het mogelijke te doen, om met de Gereformeerde Gemeente te Uwer plaatse contact te verkrijgen.

Indien het noodig mocht blijken of begeerd mocht worden, dan is hij bereid U te dienen van advies of hulp.

Het is wel waar, Broeders, dat ook onzerzijds bezwaren inzake leer en praktijk tegen die Gemeenten zijn in te brengen. Maar het is, ook zeker naar Uw oordeel, beter, niet dáármee te beginnen, als men tot vereeniging en saámleving zoekt te komen.

Men stelle dan liever voorop dát, waarin wij het eens zijn.

Zij en wij hebben dezelfde Belijdenis en dezelfde Kerkenorde. En die Gemeenten wenschen, gelijk onze Kerken, voor GODS Woord en voor dat Woord alleen te buigen.

Wij hebben dus een gemeenschappelijke basis en eenzelfde punt van uitgang.

Zoodra zij dit van ons en wy dit van hen gelooven, dan kunnen en zullen wij verder komen en het doel bereiken.

Misschien zien wij beter dan zij in, hoe zeer noodzakelijk het is, óók met het oog op den ernst en den nood der tijden, dat *alle* Gereformeerden óók kerkelijk één zijn. Maar dan ligt ook op ons de plicht, om niet af te laten van het pogen, om tot die eenheid te komen, zoolang er nog eenige kans van slagen bestaat.

Blijft de gedeeldheid voortduren, dan wordt hierdoor bovendien een dubbel gevaar bestendigd. Immers tengevolge van onvoldoende en meestal zeer gebrekkige bediening des Woords, gepaard met het feit, dat het oudere geslacht, waaronder vele mannen en vrouwen gevonden werden van uitnemende kennis en godzaligheid, bijna is uitgestorven, is in vele dezer Gemeenten de rechte kennis der waarheid niet toenemende maar achteruitgaande, dreigen zij ten prooi te worden aan allerlei dwalingen, en wordt er onder haar bij toeneming een ongezond mysticisme en quiëtisme gekweekt.

En aangezien nu deze kerkformaties toch óók tot den *Gereformeerden* stam behooren, zoo oefenen zij vooral in kleinere plaatsen haar invloed, soms in niet geringe mate, op de leden der Gereformeerde Kerk. En deze invloed dreigt een schadelijke te worden, indien zij het niet reeds hier en daar is.

Ook dus met het oog op gezonde geestelijke ontwikkeling en waarlijk Gereformeerd kerkelijk leven bij de *beide* formaties van Gereformeerden huize is het noodig, om te komen tot vereeniging van wat nu nog gedeeld is.

En al ontveinzen wij het ons niet, dat de kans op welslagen voor het tegenwoordige zeer gering is, toch gelooven wij, dat, indien het in dit schrijven voorgestelde middel ernstig, met tact en volharding wordt aangewend, dit ons een stap nader aan het beoogde doel zal brengen.

Het is ten slotte niet onze maar des HEEREN zaak. Wij gehoorzamen in dezen aan Zijn geopenbaarden wil. En aller hart is in Zijn hand. Hij neigt op Zijn tijd de harten tot wat Hem behaagt.

Laat ons dus óók in deze zaak biddende doen, met alle macht, wat onze hand vindt te doen, verwachtende de uitkomst van Hem, Die het Hoofd der Gemeente is.

Met broedergroete en zegenbede,

*Namens en op last van de Generale Synode van Zwolle,
de Kerkeraad voornoemd:*

h. t. Praeses.

h. t. Scriba.

BIJLAGE B.

Delft, Juli 1912.

Aan den Eerwaarden Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Utrecht.

Welkerwaarde en Eerwaarde Broeders.

De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Delft heeft, naar aanleiding van uw schrijven namens en op last der Generale Synode van Zwolle, een onderzoek ingesteld bij een hier ter stede bestaande Godsdienstige bijeenkomst, welke als voorganger heeft zekeren heer CORPORAAL, en tot dien voorganger bij monde van een broeder Ouderling de volgende vragen gericht:

Is de Bijeenkomst waarin gij voorgaat een Gereformeerde Gemeente? Antwoord: Ja!
Heeft die Gemeente ook eenig verband met andere in ons land bestaande Gemeenten, door Classis, Provinciale Synode, enz.? Antwoord: Neen!

Erkent gij als voorganger, dat in de Gereformeerde Kerken het Woord GODS recht wordt gepredikt en de Sacramenten worden bediend naar de instelling van CHRISTUS? Antwoord: Ja!

Acht gij de kerkelijke tucht zooals die in de Gereformeerde Kerk wordt toegepast te zijn naar GODS Woord? Antwoord: Ja!

Kunt gij de drie Formulieren van Eenigheid zooals die in de Gereformeerde Kerken geleerd worden verklaren te zijn overeenkomstig GODS Woord? Antwoord: Ja!

Waarom vergadert gij dan niet met de Gereformeerde Kerk, maar naast die Kerk? Is CHRISTUS gedeeld?

Antwoord: CHRISTUS mag niet gedeeld worden, doch de oorzaak van ons gescheiden leven bestaat hierin, dat in de Gereformeerde Kerken een onware voorstelling van de Verbondsleer is binnengeslopen.

Kunt gij uwe bewering omtrent de valsche voorstelling van de Verbondsleer overeenkomstig de Heilige Schrift waar maken? Antwoord: Neen!

Hierna volgde van den voorganger een belofte om al deze punten in een samenkomst der Gemeente te bespreken, waarna een deputatie uit hun midden den Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk kwam bedanken voor zijn herderlijke zorg en mededeelde, dat de Gemeente besloten had voor als nog niet met de Gereformeerde Kerken saam te leven.

Meenende hiermede aan Uw verzoek te hebben voldaan, door te doen, wat onze hand in dezen vond te doen, willen wij het verder aan den HEERE overlaten, deze onze zwakke poging te zegenen.

Met heilbede en broedergroete,

De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Delft,

In zyn naam:

L. KUIPER, President.

G. v. D. BRUGGE, Scriba.

BIJLAGE C.

Meliskerke, 21 Febr. 1912.

*Den Eerw. Raad der Gereformeerde Kerk te Utrecht.**WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders!*

Namens de Classis Middelburg van de Gereformeerde Kerken in Nederland, heb ik de eer U te melden, dat van wege de Classis de Gereformeerde Kerk van *Domburg* is aangewezen als adres voor de Generale Synode, om in correspondentie te treden met de Gereformeerde Gemeente van Aagtekerke.

Met heilbede en broedergroeten,

*Namens bovengenoemde Classis:*K. VEEN, *Scriba.*

BIJLAGE D.

Axel, datum postmerk.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Namens den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Axel A deel ik u mede: dat wij het schrijven door u (namens de Generale Synode van Zwolle) ons toegezonden hebben ontvangen en behandeld.

In antwoord op dit schrijven deelen wij u mede dat, in de plaats onzer inwoning *officieel* geen Oud Gereformeerde Gemeente bestaat.

*Namens den Kerkeraad voornoemd:*JOZ. DE FEIJTER Pz., *Scriba.*

BIJLAGE XI.

(Art. 34).

De Commissie adviseert de Synode om het volgende besluit te nemen:

De Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te 's Gravenhage October 1914,

gelet op het voorstel der Particuliere Synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte):
De Generale Synode overwege, of het niet noodig en mogelijk zou zijn om te komen tot een herziening der Staten-vertaling, en neme eventueel maatregelen, die daartoe kunnen leiden;

en de uitnoodiging der Particuliere Synode van Noord-Holland luidende:

De Particuliere Synode van Noord-Holland noodigt de Generale Synode uit, dat zij zich uitspreke, desnoodig na grondig onderzoek, in zake herziening der Bijbelvertaling;

overwegende, dat niet alleen blijkens het genoemde voorstel en de uitnoodiging, maar ook blijkens talrijke persartikelen van verschillenden aard de zaak der Bijbelvertaling mag worden geacht in de Kerken aan de orde te zijn,

overwegende, dat deze zaak van zeer wijden omvang en zeer breede strekking is, omdat daarbij allerlei vragen, als m. n. is het inderdaad noodig om tot verandering der Bijbelvertaling over te gaan? en dan verder: door wie zal eventueel het werk der vertaling worden ter hand genomen? en: moet alsdan een nieuwe vertaling dan wel een herziening der Staten-vertaling wenschelijk worden geacht, aan de orde komen,

overwegende, dat de kwestie der Bijbelvertaling van diep ingrijpend belang is voor onze Kerken, zoodat elke overhaasting hier dient te worden vermeden en bovendien voor overhaasting ook geen de minste reden bestaat,

besluit:

eene Commissie te benoemen met de opdracht de e.k. Synode te dienen van advies in al de kwesties, die gerekend kunnen worden bij het stuk der Bijbelvertaling ter sprake te komen.

F. W. GROSHEIDE, *Rapporteur.*

BIJLAGE XII
(Art 35)

**Rapport van Deputaten voor de geestelijke belangen
van de Gereformeerden in Argentinië.**

Wiltwaarde en Verwaarde Broeders in onzen HEERE JESUS CHRISTUS,

Deputaten, benoemd door de Generale Synode van 1911, te Zwolle, „voor de geestelijke belangen der Gereformeerden in Argentinië”, hebben de eer Uwe Vergadering te rapporteeren als volgt

In hun samenkomst op 15 December 1911 verdeelden ze de functien aldus, dat Ds LANDWEHR werd aangewezen als Praeses, Ds FERNHOUT als Scriba en Br PLANTENGA als Penningmeester

In dezelfde vergadering besloten ze, ingevolge hunne machtiging door de Generale Synode van Zwolle, tot het zenden eener circulaire aan de Kerken, om haar de belangen onzer stam en geloofsgenooten in Argentinië op 't hart te binden en aan te dringen op het houden eener speciale collecte voor de Argentijnsche broeders Door de ervaring in 't vorige triennium geleerd, vroegen ze nadrukkelijk dat *alle* Kerken deze inzameling zouden houden en dat geen enkele zich bepalen zou tot een „*gare*”

De uitkomst was echter ook ditmaal niet verrassend Van de bijna 700 Kerken gaven slechts 88 gevolg aan het verzoek Uwer Deputaten, 100 Kerken zonden een „*gift*” in plaats van een collecte, de overige lieten niets van zich hooren, ook niet toen Deputaten ten tweeden male een beroep deden op haar liefdadigheid In 't geheel werd door den Penningmeester Uwer Deputaten ontvangen *f* 2003 05, dat is *f* 1630,44 minder dan in de voorafgaande drie jaren

Voorts was de eerste zorg Uwer Deputaten, aan de Deputaten der Christelijk Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika voor de geestelijke belangen der Argentijnsche Kolonisten bericht te zenden van hun benoeming en opdracht, en hun ook voor de toekomst overleg en samenwerking te verzoeken Vooral in 't belang van een geregelden en aan de behoeften der verschillende groepen van Gereformeerde belijders in Argentinië zooveel mogelijk evenredigen geldelijken steun, scheen zulk een samenwerking gewenscht en noodig De Amerikaansche broeders gaven bereidwillig gehoor aan dit verzoek

In Mei 1912 verstrekten ze ons opgave van de maandelijksche bedragen (elk van 100 Dollar), die ze van Januari tot April van dat jaar naar Argentinië zonden, en maakten ze enkele opmerkingen rakende den arbeid te Tres Arroyos, die door Uwe Deputaten werden beantwoord In Mei van dit jaar (1914) ontvingen Uwe Deputaten van hen een schrijven met opgave van den door hen aan Buenos-Ayres en Tres Arroyos gezonden finantieelen steun en met belangstellende informaties naar den stand der onderhandelingen over een nauwer verband tusschen de Argentijnsche Kerken en de Gereformeerde Kerken in Nederland

Uwe Deputaten hadden overvloedig gelegenheid de broederen in Argentinië naar hun vermogen met raad te dienen In onderscheidene zaken werd voor en na hun advies gevraagd Het minst omvangrijk was hun correspondentie met den Kerkeraad van Buenos-Ayres, waar het Kerkelijk leven, onder de leiding van den ijverigen Ds C SONNEVELDT, een vrij rustig verloop had en allengs tot meerdere stabiliteit, zelfs tot aanvankelijken bloei kwam Kerk en School blijken zich daar, met den steun der Noord-Amerikaansche en der Nederlandsche Kerken, zonder al te groote inspanning te kunnen staande houden Slechts in een tweetal zaken vroeg de Kerkeraad het advies Uwer Deputaten Het eerste geval betref de aanvaarding van Staatssubsidie voor de School op voorwaarde dat de School toegankelijk moest zijn voor kinderen van alle gezindten, dat een Spaansche leerkracht moest worden aangesteld, en dat de bijwoning van het onderwijs in de Bijbelsche Geschiedenis facultatief moest worden gesteld Uwe Deputaten waren van oordeel, dat deze voorwaarden geen beletsel voor de aanvaarding van het subsidie behoeften te zijn, zoo maar het Christelijk karakter der School en de Bijbelsche Geschiedenis als officieel leervak gehandhaafd bleef

De tweede zaak waarin het advies Uwer Deputaten werd gevraagd gold de wijze, waarop de door de Kerk van Buenos-Ayres opgestelde „Kerkenordering” met de Dordtsche K O van 1618 en '19 in overeenstemming zou kunnen gebracht worden, een vraag waarop Uwe Deputaten het antwoord schuldig moesten blijven, wijl de Argentijnsche K O hun onbekend was Een, gelijk later bleek, hun door den Kerkeraad van B-A toegezonden exemplaar, kwam nl niet aan zijn bestemming Middelerwijl verviel echter de noodzakelijkheid van dit advies, wijl de Kerkeraad van B-A, gelijk uit een in Juni '13 ontvangen schrijven bleek, overeenkomstig den aandrang Uwer Deputaten en de Kerk van Tres Arroyos de Argentijnsche Regeling op zij zette en de Kerkenordering der Nederlandsche Kerken daarvoor in de plaats stelde

Overigens valt aangaande Buenos-Ayres op te merken, dat Ds SONNEVELDT zijn arbeid ook uitstreekte tot de nederzetting der Zuid Afrikaansche Boeren in Chubuth, onder wie hij het vorige jaar gedurende eenige weken werkzaam was. Vrucht van dien arbeid was merkbare opleving van de begeerte naar de bediening van Woord en Sacrament, en een overeenkomst tusschen de Boeren van Chubuth en den Kerkeraad van B-A, waarbij de laatste zich verbond zijn Dienaar jaarlijks gedurende 3 maanden aan Chubuth in leendienst af te staan, en de eersten op zich namen voor de helft te voorzien in het honorarium van den Dienaar. Deze overeenkomst maakte evenwel vervanging voor Ds SONNEVELDT als Hoofd der School noodzakelijk. In den heer H HOGENDORP, onderwijzer met hoofdacte aan eene School met den Bijbel te Delft, die in Januari dezes jaars naar Argentinië vertrok, vond het Schoolbestuur den gewenschten man. Wyl daardoor het traktement van Ds SONNEVELDT, dat dusver voor 't grootste deel door de Schoolvereeniging betaald werd, nu geheel voor rekening der Gemeente kwam, zal de Kerk van Buenos Ayres in de toekomst niet minder krachtig dan tot dusver dienen gesteund te worden.

Uitgebreider dan die met B-A was de correspondentie Uwer Deputaten met Tres Arroyos, waar sedert het najaar van 1911 Ds A ROLLOOS, tevoren Predikant bij de Gereformeerde Kerk van Ter Apel, als Dienaar der Hollandsche Gereformeerde Kerk en als Hoofd der Hollandsche Christelijke School werkzaam was.

De door Tres Arroyos gevraagde en door Uwe Deputaten gegeven adviezen betroffen o a, behalve enkele gevallen van Kerkelijke tucht-oefening

de uitgave van een door Ds ROLLOOS bewerkte Spaansche vertaling van het „Kort Begrip” en van een voorgenomen overzetting der Nederl Geloofsbelijdenis waarvoor Uwe Deputaten, bij gebleken onvermogen van het opkomend geslacht onder de Hollanders te T A om de Nederlandsche taal te *verstaan*, laat staan te *leven*, de eerste zeer toejuichen, maar de laatste, in aanmerking genomen de geringe kennis der waarheid, vooralsnog van zeer twijfelachtig nut oordeelden.

de liederen die bij de samenkomsten der Evangelisatie onder de Spaansche bevolking zouden kunnen gezongen worden,

en een Concept Statuut waarop de Kerk van T A rechtspersoonlijkheid zou moeten verkrijgen, en waarvan Deputaten de vaststelling ernstig ontraadden, en wyl destijds ('t was in 't begin van 1912) het kerkelijk leven te T A nog te weinig geconsolideerd scheen, en vooral wyl er tal van bepalingen in voorkwamen, die kwalijk strookten met de beginselen van Gereformeerde Kerkgeering.

Voorts werd door de School Vereeniging te T A, evenals door die van Buenos-Ayres, het oordeel Uwer Deputaten gevraagd over aanvaarding van het Regeerings-subsidie voor de school op de boven reeds gemelde voorwaarden. Deputaten adviseerden ook hier tot aanvaarding, mits het Christelijk karakter der school onverlet bleef en de Bijbelsche Geschiedenis als een der gewone leervakken op den Rooster werd gehandhaafd.

Ds ROLLOOS achtte de facultatief stelling der bijwoning van het onderwijs in de Bijbelsche Geschiedenis evenwel een onoverkomelijk bezwaar, en toen het Schoolbestuur besloot het subsidie te aanvaarden, werd dit bezwaar een der redenen waarom Z Eerw meende den arbeid te T A te moeten opgeven. Bij dit eene kwamen echter tal van andere reeds aanstonds bij zijn aankomst gevoelde Ds R zich teleurgesteld over den toestand te T A, die van verre niet beantwoordde aan de door den vroegeren Super intendent hem bijgebrachte voorstellingen. Het gering aantal gemeenteleden, de schromelijke onkunde, verdeeldheid onder de broederen, de totale vervreemding van 't Woord en den Dienst van GOD onder de jongeren, de onmogelijkheid om den schooldienst tegelijk met den Dienst des Woords naar behooren te behartigen, en de afwezigheid der middelen om naast den Dienaar des Woords een Hoofd der School te onderhouden, — dat alles deed hem reeds in 't begin van 1912 aan terugkeer naar 't Vaderland denken. Deputaten poogden Ds ROLLOOS op allerlei wijze te bemoedigen, drongen aan dat hij den arbeid niet zou opgeven, deden wat in hun vermogen was om Kerk en School finantieel te steunen — doch Ds R bleef bij zijn oordeel, dat terugkeer geboden was, en in het najaar van 1912 is Z Eerw dan ook gerepatrieerd. Nog voor zijn vertrek had het Schoolbestuur een Hoofd voor de School en de Kerkeraad een Oefenaar, die in de samenkomsten der Gemeente kon voorgaan en Catechetisch onderwijs kon geven, gevonden in den Heer SJOERD RIJPEN, tot op dien tijd onderwijzer met hoofdacte aan een der Geref Scholen te Amsterdam.

De Heer RIJPEN vond een goede plaats onder de Gereformeerden te Tres Arroyos, en reeds in Maart 1913 vroeg de Kerkeraad het advies Uwer Deputaten over den weg, waarlangs de Heer R in den Dienst des Woords zou kunnen gesteld worden. Uwe Deputaten verklaarden dat ze, onbekend als ze waren met de gaven van den Heer R voor de Bediening des Woords, zich niet bevoegd achtten over de wenschelijkheid eener beroeping te oordeelen, doch meenden, met het oog op den

korten duur van des Heeren RIJFEN verblijf en arbeid te T A te moeten raden tot voorzichtigheid en tot uitstel ter nadere beproeving Doch reeds in Mei d a v kwam nogmaals het verzoek om advies De dringende behoefte van bediening des Woords en der Sacramenten te T A en de onmogelijkheid voor de Kerk van Buenos Ayres om daarin ook maar eenigermate te voorzien in aanmerking nemend, en afgaande op het goed getuigenis, dat de Heer RIJFEN, en wat gaven en wat godzaligheid aangaat, zoo hier te lande als te T A had, hebben Deputaten toen, de zaak overigens geheel voor rekening der Kerk van T A latend, gemeend de beroeping van den Heer R niet langer te moeten ontraden, en geadviseerd dat men voor zijn examinatie en bevestiging, de hulp en het advies der Kerk van Buenos Ayres zou inroepen Aldus is geschied, en in September des vorigen jaars werd de Heer R, na behoorlijke examinatie onder bijstand der Kerk van B A door Ds SONNEVELDT in het ambt van den Dienst des Woords bevestigd

Wat betreft de voorbereiding van een nader verband tusschen de Kerken van Argentinië en de Gereformeerde Kerken in Nederland, gelijk door B A en T A, blijkens hun schrijven aan de Generale Synode van 1911, werd begeerd, en door deze Synode met name aan de zorg Uwer Deputaten werd aanbevolen, hadden de bemoeiingen van Deputaten niet de uitkomst, welke zij zelve zoozeer hadden gewenscht Noodig was daarvoor h i allereerst, dat de Kerken van B A en T A de Dordtsche K O aanvaardden en, in overeenstemming daarmee, in Classicaal verband traden Aanstonds na de komst van Ds ROLLOOS geschiedde het eerste te T A een weinig later ook te B A Doch tot eenig nader verband tusschen deze Kerken kwam het eerst voor korten tijd — Bij gelegenheid der examinatie en bevestiging van Ds RIJFEN besloot men n l daartoe en werd een voorloopige regeling ontworpen, waaromtrent het advies Uwer Deputaten werd gevraagd De zaak is evenwel nog te weinig voorbereid dan dat Deputaten reeds nu bepaalde voorstellen aangaande het leggen van eenig nauwer verband tusschen de Argentijnsche en de Nederlandsche Kerken aan Uwe Vergadering kunnen voorleggen

Te Rosario, alwaar een vrij belangrijke Nederlandsche kolonie woont, en dat door de Kerk van Tres Arroyos wordt verzorgd, evenals Chubuth en San Cagazano door die van Buenos Ayres, kwam door den arbeid, eerst van Ds ROLLOOS en later van Ds RIJFEN, merkbare opleving Er is hoop, dat het ook daar wellicht spoedig tot institueering van de Kerk zal kunnen komen

Wat aangaat *den finantieelen steun*, dien Deputaten den Gereformeerden in Argentinië konden bieden, zij nog meegedeeld, dat Deputaten sedert 1911 aan Buenos Ayres verzonden f 300 — + f 200 — — f 500 — en voor Tres Arroyos f 1000 — + f 286 — = f 1286 —

Voor de specificceering dezer bijdragen en de Kas Rekening zij verwezen naar de hierbijgaande Rekening en Verantwoording van den Penningmeester van Deputaten

Ten slotte zij het Uwen Deputaten geoorloofd de belangen der Gereformeerden van Argentinië bij voortduring in de belangstelling en den steun der Gereformeerde Kerken in Nederland met aandrang aan te bevelen, en Uwe vergadering voor te stellen, dat zij,

- 1 opnieuw Deputaten benoeme, om deze groeiende, maar altoos nog zwakke Kerken, te dienen met advies en finantieelen steun te bieden,
- 2 deze Deputaten te machtigen, om nogmaals de Kerken in Nederland te verzoeken, door het houden eener collecte hen in staat te willen stellen deze geldelijke hulpe te bieden,
- 3 hun op te dragen het door de Argentijnsche Kerken begeerde nauwere verband met de Nederlandsche Gereformeerde Kerken tegen de eerstvolgende Synode voor te bereiden

Uwe Vergadering in de behartiging der belangen van de Argentijnsche Kolonisten en in al haren arbeid de hulpe en de leiding des Heiligen Geestes toebiddende,

Voor Deputaten voornoemd

J H LANDWEHR, *h t Praesid*
K FERNHOUT, *h t Scriba*
T PLANTENGA, *h t Quaestor*

P S Na vaststelling van bovenstaand rapport ontvingen Deputaten een schrijven van Deputaten der Christelyk Gereformeerde Kerk in Noord Amerika voor de belangen der Argentijnsche Gereformeerden met de mededeeling, dat door hen sedert 1911 werd opgezonden voor Buenos-Ayres \$ 1650, voor Tres Arroyos \$ 1550, terwijl ze bovendien nog uitgaven voor verspreiding van lectuur, geldverzending collectereis van Dr VAN LONKHUIJZEN enz \$ 397 30

Vanens Deputaten,

K FERNHOUT, *Rapporteur*